

VANTAA
YLEISKAAVA
2020

**YLEISKAAVA 2020:
TAVOITTEET**

Kaupunginhallitus 22.1.2018

Asukkailleen rakas Vantaa on helppoa
asumista ja onnellista arkea. Vihreä kaupunki kasvaa viisaasti
ja ikääntyy kauniisti. Vantaa yhdistää Suomen maailmaan ja
tarjoaa kotipaikan uusille ideoille.

VANTAAAN YLEISKAAVA 2020

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
Yleiskaavoitus
Kielotie 13
01300 Vantaa

Ulkoasu ja taitto:

Mari Siivola
Virpi Mamia
Sakari Jäppinen
Jonna Kurittu
Laura Muukka

Kari Tervo

Paula Kankkunen
Tiina Hulkko
Anna-Mari Kangas
Antonina Myllymäki
Joonas Stenroth

1. painos, tekniset korjaukset 19.2.2018

Anna-Karin Kyrönen
Helene Vierimaa
Ritva-Leena Kujala
Pia Tasanko
Anne Mäkinen (2.10.2017 saakka)

SISÄLLYS

YLEISKAAVA 2020 TAVOITTEIDEN HYVÄKSYMINEN	5
1. JOHDANTO	6
2. YLEISKAAVALLA VASTATAAN AJAN ILMIOIHIN	7
3. YLEISKAAVAN TAVOITTEIDEN RAAMI ON KESTÄVÄ KEHITYS	10
Ekologinen kestävyys	11
Taloudellinen kestävyys	11
Sosiaalinen kestävyys	12
Kulttuurinen kestävyys	12
4. YLEISKAAVALLA VARAUDUTAAN KAUPUNGIN KASVUUN	15
5. YLEISKAAVAN TAVOITTEET	17
5.1. Paikallinen elinympäristö ja näkyvä kaupunki hyvän elämän mahdollistajana	17
Huolehdimme aluekeskusten tasapainoisen kehittämisen estä	17
Kaupunkiympäristö kannustaa liikkumaan lihasvoimalla	18
Vantaa on houkutteleva kotikaupunki, joka torjuu erityymistä	19
Jokapäiväiset palvelut ruokakaupasta lähimetsään saavuttaa sujuvasti kävellen ja pyörällen	20
Luomme tilaa vehreydelle ja vedelle ja turvaamme vesistöjen elinvoimaisuuden sekä rantojen maiseman monipuolisuuden	22
Kulttuuriympäristöt kehittyvät yhteisenä muistinamme	24
5.2. Seudullinen joukkoliikennekaupunki kytkeytyneisyden takeena	25
Ohjaamme kaupungin kasvun ensisijaisesti keskustoihin ja joukkoliikenneyhöykkeille	25
Luomme nopeat joukkoliikenteen yhteydet seudun keskuksien ja solmukohtien välille	26
Luomme pyöräilyn laatu käytäväverkon	27
Turvaamme seudullisen viheraluejärjestelmän ja vahvistamme ekologisia yhteyksiä	27
Varmistamme teknisten verkostojen ja tavaraliikenteen toimivuuden	28
5.3. Kansainvälinen lentokenttäkaupunki seudun kasvun moottorina	30
Varmistamme lentokentän kasvun edellytykset ja lentämisen ympäristöhäiriöiden hallinnan	30
Vahvistamme Vantaan kansainvälistä vetovoimatekijöitä luonnosta lentokenttään kaupungin elinvoiman kehittämisenä	31
Kehitämme Vantaan pääkeskusta Tikkurilasta, Aviapoliksesta ja Myyrmäestä monipuolisia työpaikkoja ja palvelujen keskittymiä	32
Turvaamme riittävät työpaikkarakentamisen mahdollisuudet	33
6. MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA	35
7. MITEN TAVOITTEET MUODOSTETTIIN	37
Kaupunkilaisten näkemyksiä karttoittamassa: Vantaan tulevaisuuskuvat	38
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	39

YLEISKAAVA 2020 TAVOITTEIDEN HYVÄKSYMINEN

Vantaan kaupunginhallitus päätöksellään hyväksyi 22.1.2018 seuraavat 15 kohuttaa yleiskaavan 2020 tavoitteiksi:

PAIKALLINEN ELINYMPÄRISTÖ JA NÄKYVÄ KAUPUNKI HYVÄN ELÄMÄN MAHDOLLISTAJANA

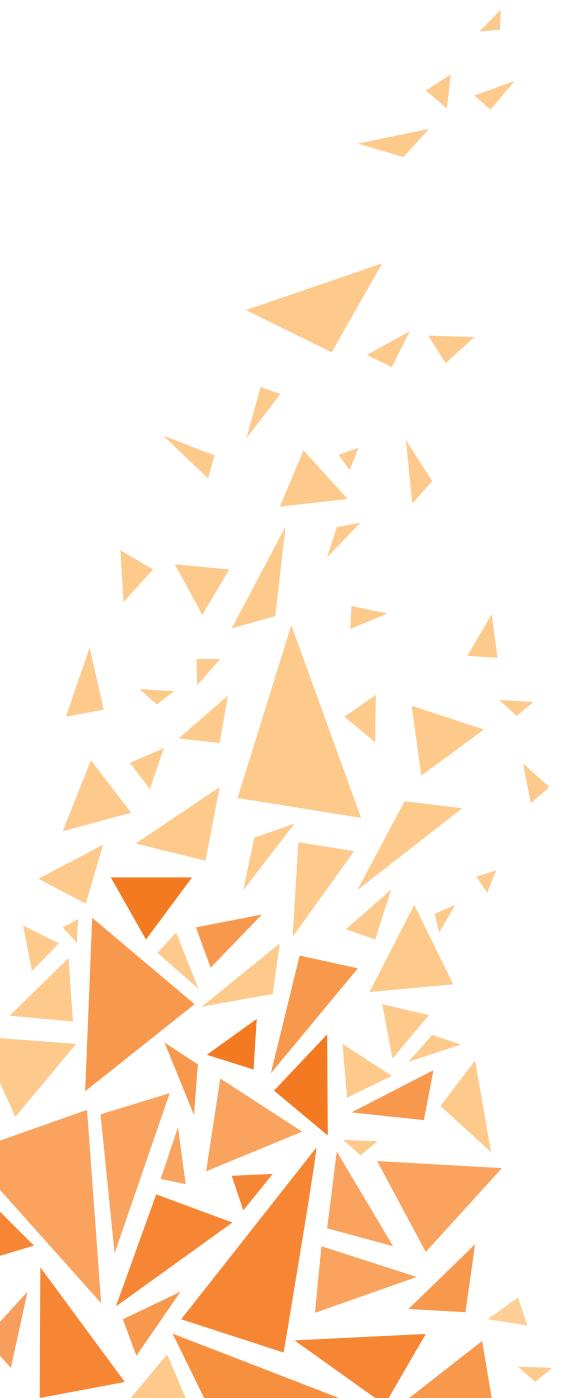
- Huolehdimme aluekeskusten tasapainoisesta kehittämisestä
- Kaupunkiympäristö kannustaa liikkumaan lihasvoimalla
- Vantaa on houkutteleva kotikaupunki, joka torjuu erityymistä
- Jokapäiväiset palvelut ruokakapasta lähimetsään saavuttaa kaupunkialueella sujuvasti kävelien ja pyöräillen
- Luomme tilaa vehreydelle ja vedelle ja turvaamme vesistöjen elinvoimaisuuden sekä rantojen maiseman monipuolisuuden
- Kulttuuriympäristöt kehittyvät yhteisenä muistinamme

SEUDULLINEN JOUKKOLIIKENNEKAUPUNKI KYTKEYTYNEISYYDEN TAKEENA

- Ohjamme kaupungin kasvun ensisijaisesti keskustoihin ja joukkoliikenneyjöhykkeille
- Luomme nopeat joukkoliikenteen yhteydet seudun keskuksien ja solmu-kohtien välille
- Luomme pyöräilyn laatukäytäväverkon
- Turvaamme seudullisen viheraluejärjestelmän ja vahvistamme ekologisia yhteyksiä
- Varmistamme teknisten verkostojen ja tavaraliikenteen toimivuuden

KANSAINVÄLINEN LENTOKENTÄKAUPUNKI SEUDUN KASVUN MOOTTORINA

- Varmistamme lentokentän kasvun edellytykset ja lentämisen ympäristöhäiriöiden hallinnan
- Vahvistamme Vantaan kansainvälisiä vetovoimatekijöitä luonnosta lentokenttään kaupungin elinvoiman kehittämisenä
- Kehitämme Vantaan pääkeskustoista Tikkurilasta, Aviapoliksesta ja Myrmäestä monipuolisia työpaikkoja ja palvelujen keskittymiä
- Turvaamme riittävät työpaikkarakentamisen mahdollisuudet

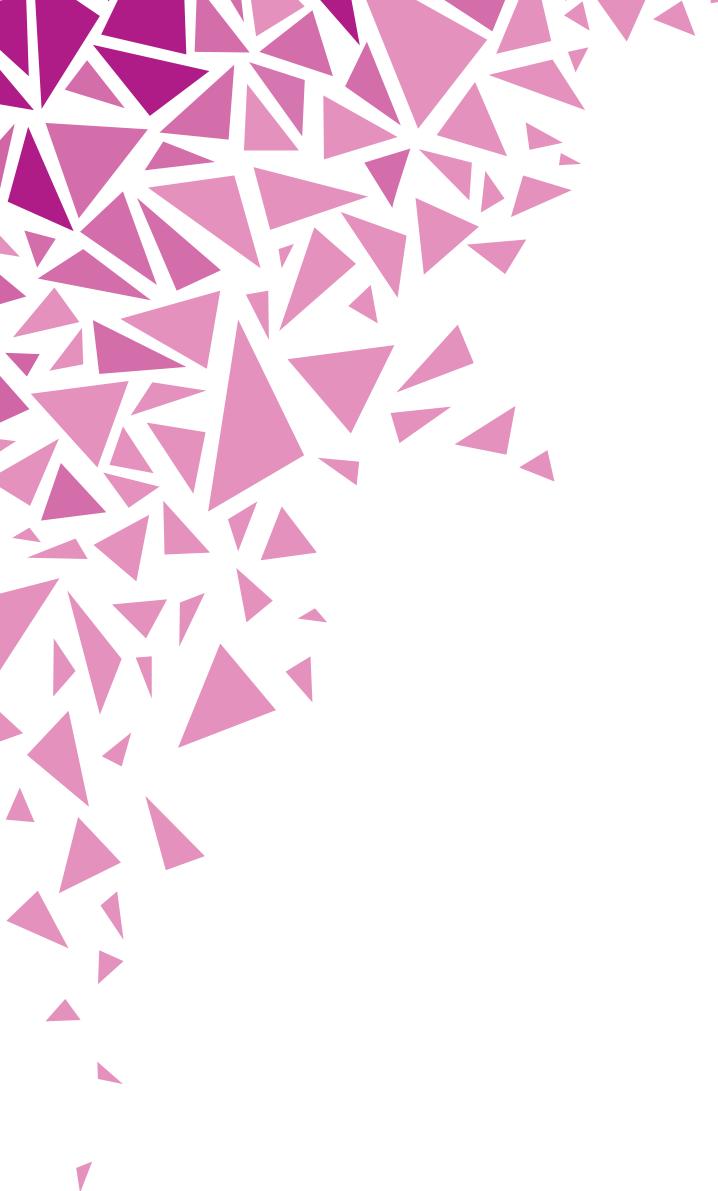

1 | JOHDANTO

Yleiskaava on pitkän tähtäimen suunnitelma, jolla kaupunki ohjaa kehitystä tavoittelemansa suuntaan. Yleiskaava2020:n tavoitevuodeksi on asetettu 2050, joten yleiskaava pyrkii katsomaan yli 30 vuoden päähän nykyhetkestä. Tässä ajassa tapahtuvat muutokset toimintaympäristössä ovat suuria ja niiden ennakointi vaikeaa. Osaan muutoksista on mahdollista vaikuttaa yleiskaavassa tehtävillä ratkaisuilla, mutta osan vaikutuksiin voimme vain varautua.

Uusi yleiskaava muuttaa kaupunkirakennetta, viherrakennetta ja liikkumismahdollisuuksia. Fyysinen kaupunkirakenne muuttuu hitaasti, koska rakennusten ja infrastruktuurin keskimääräinen elinkaari on vähintään kymmeniä vuosia. Jos Vantaan kaupunkikehitys pysyy nykyisellä kasvu-uralla, on todennäköistä, että vuoden 2050 kaupunkirakenteesta on nyt rakennettuna vasta hieman yli puolet. Yleiskaavalla on merkittävä vaiketus siihen, miltä kaupunki näyttää, tuntuu ja miten se toimii 30 vuoden päästä.

Yleiskaava on enemmän kuin maankäytön suunnitelma kaupungista vuonna 2050. Se on kaupungin tärkeimpiä strategisia työväliteitä, jossa määritellään kaupungin yhteinen tavoitetila tulevaisuuden Vantaasta sekä merkittävät linjaukset, miten sinne päästään. Tavoitetilan hahmottamisessa ensimmäinen askel on yleiskaavan tavoitteet, jotka on määritelty kolmeen mittakaavaltaan erilaiseen ryhmään, jotka kaikki kuvaavat tulevaisuuden kaupunkia. Vantaa on vuonna 2050 kansainvälinen lentokenttäkaupunki, seudullinen joukkoliikennekaupunki ja hyvä kotikaupunki. Tavoitteiden reunaehtona on kasvun kestävyys niin ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisesti.

2 | YLEISKAAVALLA VASTATAAN AJAN ILMIÖIHIN

Parhaillaan tapahtuvat ilmiöt ja kehitystrendit vaikuttavat siihen, millainen Vantaa on vuonna 2050. Alla on kuvattu yleiskaavan laadinnan näkökulmasta keskeisimpiä ilmiöitä.

Yhteiskunta

Kaupungistuminen

Kaupungistuminen on globaali megatrendi. Kaupungeissa asuvan väestön määrä ylitti maaseudulla asuvan väestön määrän ensimmäistä kertaa historiassa 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä.¹ Kaupungistuminen jatkuu edelleen myös Suomessa, mikä näkyy väestön keskittymisenä yhä voimakkaammin suuremmille kaupunkiseuduille. Erityisen voimakkaasti kasvaa Helsingin seutu, jonka ennustaan tulevaisuudessa keräävän jo yli puolet koko Suomen väestökkasvusta.²

Maahanmuutto

Merkittävä osa Helsingin seudun, ja Vantaan, väestökkasvusta johtuu maahanmuutosta ja vieraskielisen väestön kasvusta. Vieraskielisten osuus seudun väestöstä on nykyisellään noin 12 %. Vuonna 2030 jo joka viidennen seudun asukkaasta arvioidaan puhuvan äidinkielenään muita kuin kotimaisia kieliä. Vantaalla osuus on todennäköisesti tätäkin suurempi, vieraskielisen väestön osuuden nousussa jo lähelle 30 prosenttia. Kehitys seuraa kansainvälistä trendiä; Tukholman läänissä vieraskielisten osuus on jo yli 30 %.³ Nopeat ja rajut muutokset esimer-

kiksi globaalissa turvallisuustilanteessa tai ilmastonmuutoksen aiheuttamissa sääni ääri-ilmiöissä voivat kiihyttää maahanmuuron määrää ökillisesti tai toisaalta pysyttää muuttoliikkeen kuin seinään.

Eriytymiskehityksen uhka

Erityisesti kaupunkien haasteeksi kansainvälisti on noussut negatiivinen alueellinen eriarvoisuus, jota ilmentävät mm. koulustustason, työllisyysasteen, palveluiden saatavuuden ja tulotason suuret paikalliset vaihtelut. Viime aikoina alueiden väliset erot ovat kasvaneet myös pääkaupunkiseudulla. Alueellinen erityminen kytkeytyy vahvasti asuntokannan tyypipö ja sijaintiin, mikä tekee ilmiöstä erityisen haasteellisen asuntokannan rakenteen ja suhteellisen sijainnin muuttuessa hitaasti.⁴

Kaupunkilaisuus ja elämäntavat

Ihmisten arjen ja elinympäristön ilmiöiden tarkastelu terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden näkökulmista on korostunut viime vuosina. Aiempaa merkittävämpää on se, mitä elämyksiä ja kokemuksia alueet ihmisseille tuottavat. Talouskasvun tavoittelua nousevat haastamaan moninaisemmat kasvun lähteet. Terveyttä ei taata ainoastaan terveyspalveluiden piirissä, vaan arjen eri tahojen toiminnan yhteistuloksena. Hyväen elinympäristöön kuuluu myös turvallisuus, mihin voidaan vaikuttaa kaupunkiympäristön laadulla ja eriarvoistumiskehityksen hillinnällä. Asumisessa trendi ennakoii nykyistä suurempaa yhteisöllisen asumisen arvostamista.⁵

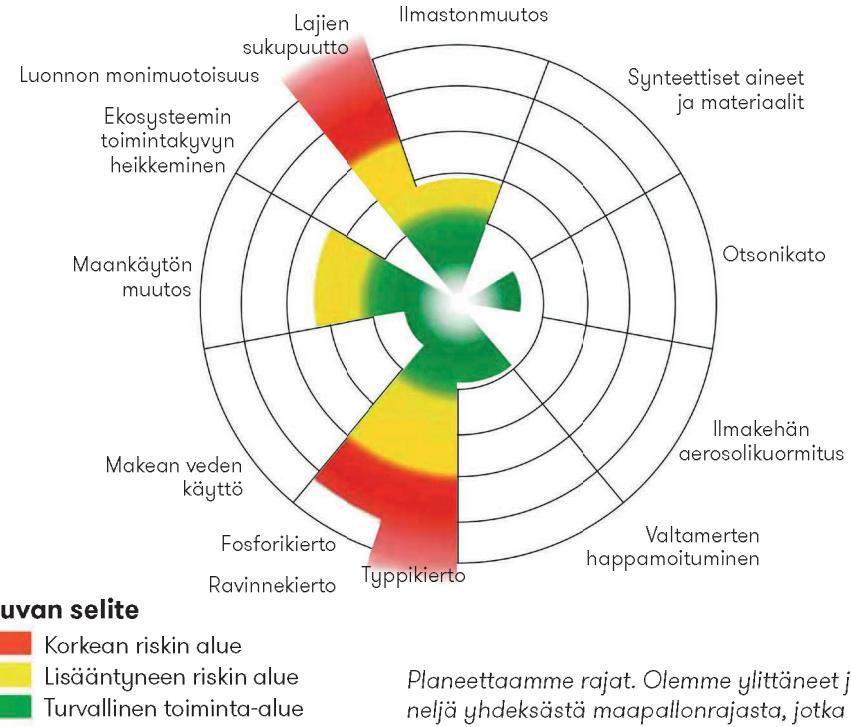
Talous

Jakamistalous ja palveluistuminen

Palvelusektori on voimakkaimmin kasvava talouden sektori: palveluita sekä tuotetaan että käytetään enemmän. Kuluttaminen siirtyy materian hankkimisesta enemmän palveluihin ja tavaroitten yhteiskäyttöön. Jakamistalous perustuu tavaroitten lainaamiseen ja vuokraamiseen tuottamisen, myymisen ja ostamisen sijaan. Jakamistalouden yleistymiselle on parhaat mahdollisuudet kaupungeissa, joissa on riittävästi innovatiivisia toimijoita ja paljon pieniä kotitalouksia.

Palveluistumisen ja jakamistalouden uskotaan kasvavan erityisesti liikenteen osalta. Puhutaan liikenteestä palveluna (Mobility as a Service / MaaS), mihin kuuluvat niin liikkumisen ohjaukseen kuin kulkuvälineiden yhteiskäytön palvelut. Tämä saattaa mahdolistaa tulevaisuudessa huomattavan tilan säätöön liikenteen osalta, jos autojen määrä yhteisomistuksen myötä vähenee merkittävästi.⁶

Ympäristö ja teknikka

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnalleemme ja luonnon järjestelmälle. Ihmisen aiheuttama ilmastonmuutos on jo nostanut maapallon keskilämpötilaa, mikä näkyy mm. merien lämpenemisenä, jäätiköiden sulamisena ja ohenemisena, merenpinnan korkeuden nousemisena, ja erilaisina sään ääri-ilmiöinä. Nykyisillä maailmanlaajuisilla kasvihuonekaasujen päästöillä ilmaston lämpeneminen jatkuu edelleen.⁸

Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla ilmaston ennustetaan läpenevän kaikkina vuodenaikeina, talvella enemmän kuin kesällä. Mikäli päästöjen hillinnässä onnistutaan tyydyttävästi, vuoteen 2100 mennessä tammikuun keskilämpötila on arvioiden mukaan reilut 5°C korkeampi kuin nykyään, ja vastaavasti heinäkuussa ero on noin 3°C. Talvella sataa selvästi nykyistä enemmän ja aurinkoa nähdään

harvemmin. Keskimääräiset ja suurimmat sademäärit sekä sadepäivien määrä kasvavat. Kesällä rankkasateiden arvioidaan voimistuvan runsaat 10 % sadassa vuodessa.⁹

Ilmastonmuutoksen hillinnässä kaupungit ja kaupunkiseudut tulevat olemaan ratkaisevassa roolissa. Kaupunkien yhdyskuntarakenne, kaupunkirakenne ja laatu vaikuttavat merkittävästi elämäntapoihin ja valintoihin, kuten liikkumistarpeisiin ja kulkutapavaltoihin ja siten myös liikenteen aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen määrään. Ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla kaupunkien on myös sopeuduttava ja varauduttava ilmastonmuutokseen vaikutuksiin. Lisääntyvä sateisuus vaatii yhä tehokkaampaa hulevesien ja tulvien hallintaa. Sateisuuden vastakohtana myös hellejaksot pitenevät.¹⁰

Biodiversiteetin väheneminen

Biodiversiteetin eli luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on ilmastonmuutoksen ohella yksi vakavimmista ympäristöongelmista. Esimerkiksi selkärankaisten lajien populaatioiden arvioidaan laskeneen 58 prosenttia vuosien 1970-2012 aikana. Myös ns. yleisten lajien kannat heikkenevät nopeaa tahtia. Suomessa joka kymmenes laji on uhanalainen, ja uhanalaistuminen jatkuu kaikissa elinympäristöissä.

Yleisesti luonnon monimuotoisuutta uhkaa ihmisen aiheuttama elinympäristöjen hävittäminen ja heikentäminen. Elinympäristöjen katoamiseen suurimpia syitä taas ovat rakentaminen, metsähakkuut, muutokset vesiekosysteemeissä sekä kestävästi maataloustuotanto. Ilmastonmuutoksesta johtuvat lämpötilan muutokset vaikuttavat suoraan tai epäsuorasti lajien elinympäristöön.

Elinympäristöjen tuhoutumisesta aiheutuva luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ei ole riski vain kasveille ja eläimille, vaan se uhkaa ihmisiä ja kokonaisen ekosysteemien toimintaa. Luonnon elinympäristöt ovat elintärkeitä ihmisten selviytymiselle, hyvinvoinnille ja menestymiselle. Uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat, kuten kasvit, eläimet, puhdas ilma, vesi ja maaperä, sekä mineraalit, ovat luontopääomaamme. Luontopääoman ihmisseille ja yhteiskunnalle tuottavia aineellisia ja aineettomia palveluja kutsutaan myös ekosysteemipalveluiksi.¹¹

Digitalisaatio, automatisaatio ja käyttövoimatekniikat

Digitalisaatio on tästä päivää ja yhä voimistuva trendi. Hyvät tieto- ja kommunikaatioyeritykset muuttavat koko ajan ihmisten tapaa liikkua, tehdä töitä ja hoitaa asioitaan. Esimerkiksi verkkokaupan käyttö, etäopiskelu ja etäsairaankoito

yleistynevät edelleen. Laajamittaisina näillä ilmiöillä tulee olemaan vaikutusta kaupungin olemukseen. Tieliikenteen automatisaatioon liittyvä teknologia kehitty erittäin nopeasti. Täysin automaattisten autojen arvellaan olevan käytössä vuoden 2040 paikkeilla. Mikäli tekniikka otetaan ensimmäisenä käyttöön yksityisautoilussa, se tekee yksityisautoilusta entistä houkuttelevampaa. Käyttövoimatekniikoista sähköautot ja -pyörät ovat hiljalleen yleistymässä, mikä mahdollistaa autojen osalta lähipäästötömyyden ja polkupyörien osalta nykyistä pidemmät matkat. Ajoneuvoteknologian kehitys ei kuitenkaan ratkaise henkilöautojen tilan tarpeeseen liittyviä ongelmia, mikäli ajoneuvomuotoilu ei muutu, joten joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn kehittämistä tulee edelleen jatkaa.

Luvun 2 viitteet:

- 1 YK (2014)
- 2 SYKE (2017)
- 3 Helsingin kaupunki (2016)
- 4 Vilkama & al. (2014)
- 5 Aaltonen & al. (2017)
- 6 Aaltonen & al. (2017)
- 7 Steffen & al. (2015); WWF (2016a)
- 8 IPCC (2013)
- 9 Mäkelä & al. (2016)
- 10 ilmasto-opas.fi (9.11.2017)
- 11 WWF (2016b)

3 | TAVOITTEIDEN RAAMI ON KESTÄVÄ KEHITYS

Kestävä kehitys ohjaa kaikkia yleiskaavassa tehtäviä ratkaisuja. Kestävän kehityksen neljä eri osa-aluetta ovat maankäytöö-, ja rakennuslaissa tasa-arvoisia siten, että niitä kaikkia pyritään edistämään samanaikaisesti. Kestävä kehitys pitää sisällään myös keskenään ristiriitaisia päämääriä, joten kestävän kehityksen edistäminenkin saattaa edellyttää arvovalintoja ja erilaisten näkökulmien painottamista.¹ Esimerkiksi kaupunkirakennetta tiivistettäessä joudutaan joskus rakentamaan viheralueille.

Maapallon kantokyky on kestävyyden kivijalka. Päämääränä on turvata maapallon säilyminen elinkelpoisena vielä tulevillekin sukupolville. Samaan aikaan tuottava talous ja toimiva, oikeudenmukainen yhteiskunta luovat hyvinvointia ihmisiille. Kestävä talous tuottaa ihmisielle hyvinvointia maapallon ekologisen kantokyyn rajoissa. Kuva on mukaelma Sitran raportissa "Kestämätön käy kalliiksi" esitetystä kaaviosta.²

Vantaa on sitoutunut kehittymään kestävästi

Vantaan kaupunki on toiminnassaan sitoutunut kestävän kehityksen edistämiseen useiden ohjelmien ja sitoumusten kautta, ja välillisesti myös kansainvälisen ja kansallisten strategioiden ja ohjelmien kautta. Kestävän kehityksen työ alkoi Vantaalla 1990-luvun puolivälissä, jolloin kaupunginvaltuusto hyväksyi ns. Aalborgin asiakirjan. Kestävän kehityksen edistämiseksi Vantaalla on laadittu ympäristöpolitiikka³, joka sisältää kaupungin pitkän aikavälin linjaukset ekologisen kestävyyden ja ympäristönsuojelun edistämiseksi.

Ilmastonmuutoksen hillintä päästöjä vähentämällä vaatii kansainvälisiä sopimuksia. Pariisin ilmastosopimuksen (2015) tavoite on rajoittaa kasvihuonekaasupäästöjen kasvusta aiheutuva lämpötilan nousu selkeästi alle 2°C asteeseen esiteollisen ajan tasoon verrattuna, ja samalla pyrkää pitämään lämpötilan nousu alle 1,5°C asteessa.⁴

Parhaillaan Vantaalla laaditaan resurssiväiden tiekarttaa, joka on pitkän aikavälin tavoiteohjelma kaupungin resurssitehokkuuden ja ympäristövastuullisen toiminnan edistämiseksi. Tavoitteena on hiilineutraali ja jätteetöն tulevaisuuden kaupunki, jossa luonnonvaroja käytetään säästeliäesti ja luodaan edellytyksiä kestävälle hyvinvoinnille. Tiekartassa esitetään energiantuotanto ja -kulutusta, yhdyskuntarakennetta, viherrakennetta ja liikkumista koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen osalta tavoitteena on, että vuonna 2040 kaupunkirakenne on täydentynyt ja sekoittunut kestävästi, liik-

kuminen siellä on hiilineutraalia, sujuvaa ja kohtuuhihtaista. Resurssiväistäuden toimintamallin avulla kaupunki voi vahvistaa aluetaloutta ja työllisyyttä, luoda yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä parantaa asukkaiden hyvinvointia. Resurssiväistäudalla alueella asukkaat voivat kehittää omaa ympäristöään kestävämmäksi yhteisöllisellä toiminnalla, jolloin asukkaiden viihtyvyys kasvaa.

Kansainvälisistä haasteista kaupunkitasolle

Vantaa on sitoutunut useisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin ilmastonmuutoksen hillintään tähtääviin ohjelmiin.

Ekologinen kestävyys

Ekologista kestävyyttä on sekä paikallinen luonnon monimuotoisuus että se, miten ihmiset käyttävät maapallon rajallisia resursseja niin, että luonnon kesto-kyky ei ylitä ympäristön saastumisen tai luonnonvarojen liikakäytön takia. Yleiskaavalla vaikutetaan näihin molempien ulottuvuuksiin.

Viime aikoina on ajateltu ekologisesti kestävän kaupungin olevan tiiviinä ryppäinä joukkoliikenteen solmukohtien äärelle rakennettu, koska siten ihmisten on mahdollista liikkua julkisella liikenteellä tai lihasvoimin, ja ajoneuvoliikenteen moninaiset ympäristöhaitat vähenevät. Kaupunkirakennetta tiivistettäessä myös säästyy muualla laajoja viheralueita rakentamiselta. Ihmiset kuitenkin aiheuttavat päästöjä ja kuluttavat luonnonvaroja muutenkin kuin autoilemalla. Joissain tutkimuksissa on esitetty, että sillä, millaisessa kaupunkirakenteessa asuu, ei ole suurta vaikutusta yksilöiden kokonaishiihjalanjälkeen muun muassa siksi, että autoilusta säästyytä rahat käytetään muuhun kuluttamiseen.⁵

Paikalliseen luonnon monimuotoisuuteen yleiskaavalla vaikutetaan paljon. Yleiskaavalla ohjataan luonnonsuojelu- ja viheralueiden ja näiden välisen ekologisten yhteyksien säilymistä ja sijaintia. Vantaalla sijaitseva luonnon monimuotoisuus on osa maailmanlaajuisista biodiversiteettiä.

Yleiskaavassa voidaan varata alueita uusiutuvan energian tuotantoon ja varautua hajautetun tuotannon yleistymiseen. Materiaalien kulutukseen ja jätteiden hyödyntämiseen voidaan jonkin verran vaikuttaa yleiskaavalla. Rakentamisen takia maaosta joudutaan usein muokkaamaan. Maamassat tulisi ensisijaisesti sijoittaa paikalle, mutta jollei niin voida tehdä, on maamassolle varattava tilaa, kuten täyttömäki. Myös rakennusten purkamisesta voi syntyä jätettä, jos sitä ei pystytä uusiokäytämään paikalla tai kierrättämään. Kuljetusmatkojen pitäisi olla mahdollisimman lyhyitä.

Taloudellinen kestävyys

Kaupunkikehityksen ja yleiskaavan näkökulmasta taloudellinen kestävyys tarkoittaa eritasoisia asioita. Kaupungin kasvu tulee yleiskaavassa mitoitetta ja hallita siten, että kaupungin talous kestää tarvittavat investoinnit ja käyttökustannukset. Vantaa on viimeisen vuosikymmenen aikana tehnyt tärkeitä korjausliikkeitä tasapainoiseen kasvun saavuttamiseksi ja tällä tiellä jatketaan. Jotta siiä onnistutaan, tulee kaupungin kasvaa maapoliittisesti viisaasti ensisijaisesti omalle maalle tiivistäen ja yhdyskuntarakennetta eheyttääen. Yhdyskuntarakenne ei saa laajentua turhaan ja harkitsemattomasti, siten kasvu on myös ekologisesti ja sosiaalisesti vastuullista.

Taloudellinen kestävyys on oleellista kaupunkilaisille ja kaupungissa toimiville yrityksille. Kaupungin talous on osa julkista taloutta: kaupungin toiminta- ja inves-

tointimenot rahoitetaan pitkälti verorahoituksella. Talouden tasapaino on edellytys kaupungin pitkäjänteiselle kehittämiselle. Talous on väline, jolla tuotetaan ja turvataan kaupunkilaisille hyvinvointia. Kaupungin tulee tarjota asukkailleen heidän maksukykyään vastaavat elämisen puitteet niin asumisen, liikkumisen kuin palveluiden näkökulmista. Yrityksille tulee tarjota taloudellisesti sopivia toimintamahdollisuuksia.

Yleiskaavalla voidaan edistää kestävän talouden vahvistumista Vantaalla. Kestävä talous tuottaa ihmisiille hyvinvointia maapallon ekologisen kantokyvyn rajoissa. Konkreettinen kestävän talouden ilmenemismuoto on kiertotalous, missä resurssit säilytetään silloinkin, kun tuote on saavuttanut käyttöikänsä lopun. Tavoitteena on jo lähtökohtaisesti suunnitella ja valmistaa tuotteet siten, että ne pysyvät käytössä ja kierrossa mahdollisimman pitkään. Yleiskaavan mittakaavassa kyse on maankäyttöön, liikenteeseen ja rakentamiseen liittyen mm. purkamisesta, eri materialien ja maamassojen sujuvasta kierrätyksestä ja toimintojen aluevarauksista.

Sosiaalinen kestävyys

Sosialisesti kestävän kaupungin tulee edistää asukkaiden hyvinvointia, vähentää alueellista eriarvoisuutta sekä taata osallislle riittävät osallistumismahdollisuudet. Hyvinvoinnin edistäminen yleiskaavassa liittyy erityisesti ympäristöhäiriöiden aiheuttamien haittojen vähentämiseen sekä elinympäristön laadun tuottamien hyötyjen lisäämiseen. Haitoista kaupunkiympäristössä korostuvat melu ja ilman epäpuhtaudet, joita erityisesti liikenne aiheuttaa.

Kaupungin tiivistyessä tulee varmistaa, että rakennettu ympäristö pursuaa vehreyttä ja tarjoaa ekosysteemipalveluita. Tiivistymisen ja rakennetun ympäristön laajeneminen edellyttää vastavuoroisesti suurempaa huomiota julkisen kaupunkitilan laatuun. Ympäristön muuttuessa kaupunkimaisemaksi tulee sen mahdollistaa kaupunkimaisempi palvelutarjonta kuten peruspalveluiden hyvä saatavuus ja saavutettavuus.

Alueellinen eriarvoistuminen on kasvanut⁶ ja jo sen hidastaminen vaatii merkitäviä toimenpiteitä. Asuntopolitiikalla, kuten asuntojen hallintomuotojakauuman säätelyllä, on merkittävä rooli eriarvoistumiskehityksen ehkäisyssä. Yleiskaavalla voidaan luoda uusia rakentamismahdollisuuksia taantuvilla alueilla, mikä mahdollistaa asuntokannan monipuolistamisen. Myös purkava saneeraus tarjoaa

mahdollisuuksia asuntokannan rakenteen uudistamiseen. Liikkumisyhteyksien kehittäminen voi puolestaan toimia positiivisen kaupunkiuudistuksen käynnistäjänä, samalla kun se parantaa alueen liikkumismahdollisuuksia. Merkittävässä osassa eriarvoistumisen torjunnassa Vantaalla on asunto-ohjelma, jota ollaan päivittämässä vastaamaan muuttuneita haasteita.

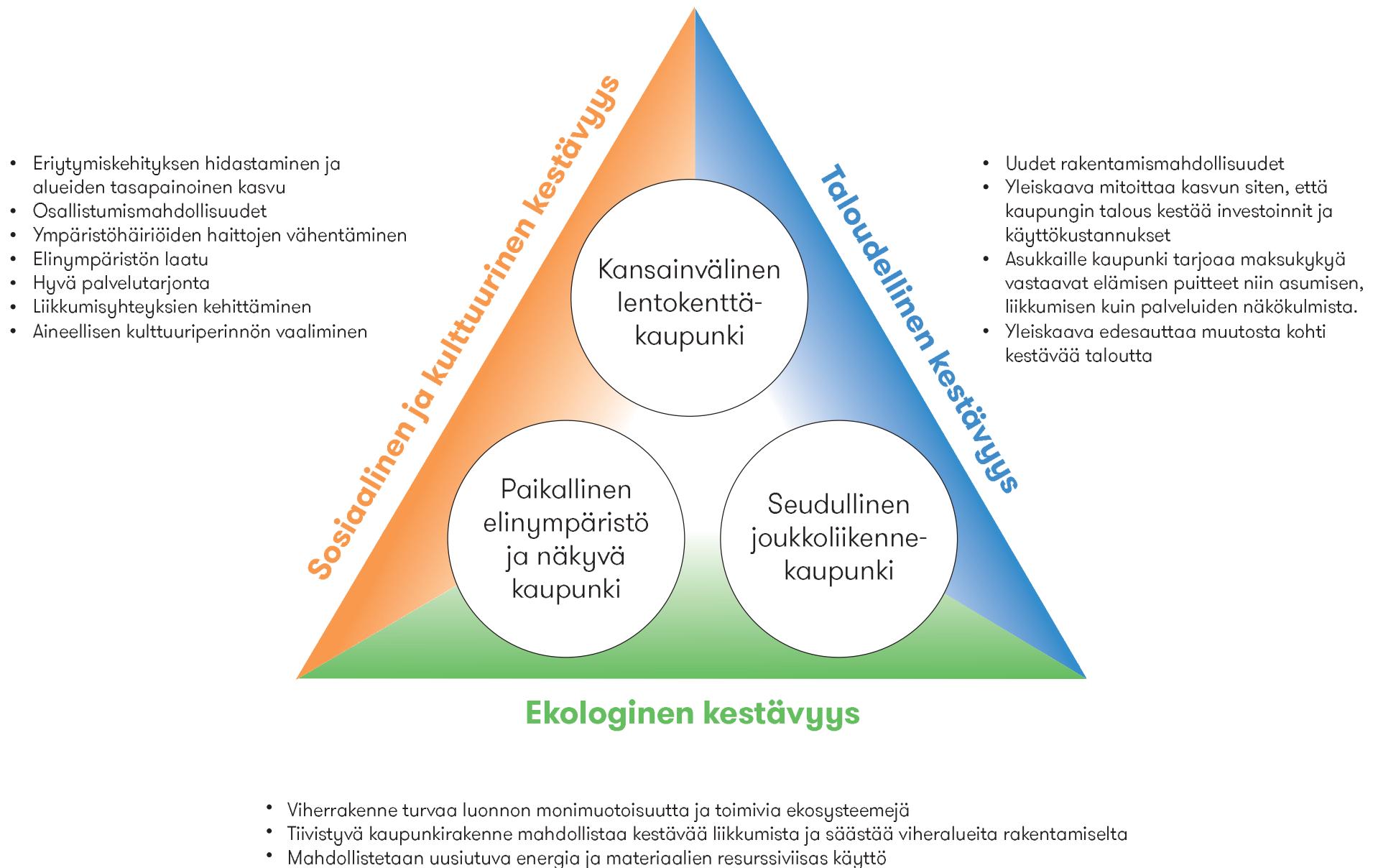
Kulttuurinen kestävyys

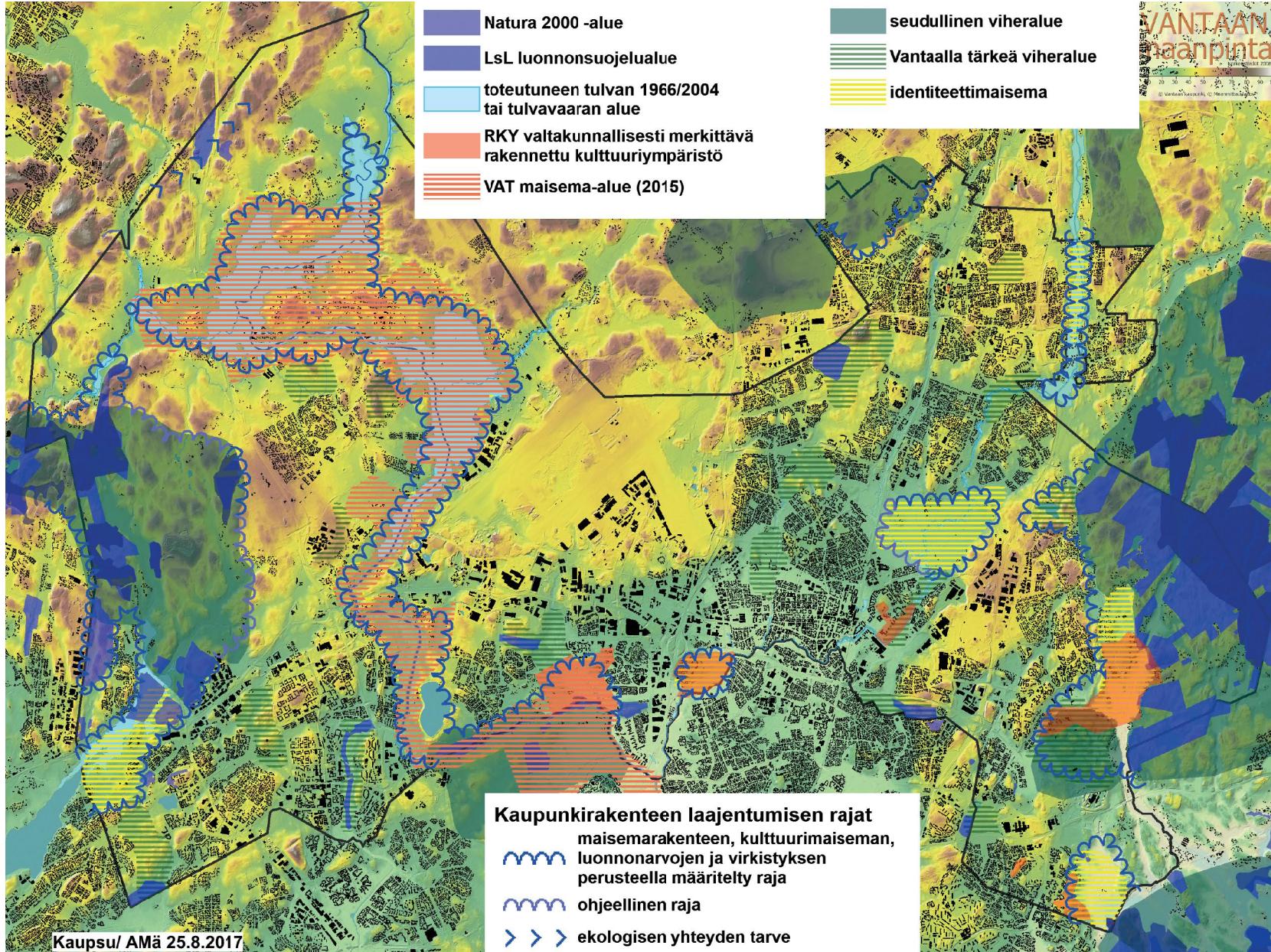
Kulttuurinen kestävyys mahdollistaa kulttuurien säilymisen ja kehittymisen suku-polvelta toiselle sekä ihmisten vapaan henkisen toiminnan ja eettisen kasvun. Kulttuurin määritelmä on moninainen, sillä siihen kuuluu niin aineellisia kuin aineettomiakin asioita.

Vaalimalla alueellisia ominaispiirteitä, kuten maisema ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja elinympäristöjä, voidaan edistää kulttuurisesti kestävää kehitystä. Yleiskaavan tehtävänä on turvata aineellinen kulttuuriperintö, johon kuuluvat rakennukset, arkeologinen kulttuuriperintö ja kulttuurimaisemat.⁷ Museovirasto kokoaa käsitteen kulttuuriympäristö alle muinaisjäännökset, rakennetun ympäristön, maiseman ja perinnebiotoopit.⁸ Kaupungissa syntyy myös jatkuvasti uutta kulttuuriperintöä. Aineettoman kulttuuriperinnön osalta voisi ajatella, että kaupunki tarjoaa paikkoja sen syntymiselle.

Luvun 3 viitteet:

- 1 Ekoos ja Majamaa (2015)
- 2 Kestämätön käy kalliiksi, Sitra (2013)
- 3 Vantaan kaupunki (2012)
- 4 Mäkelä & al. (2016)
- 5 Ottelin 2016; Ala-Mantila & al. (2016)
- 6 Vilkama & al. (2014)
- 7 Axelsson & al. (2013)
- 8 Kulttuuriympäristö Museoviraston www-sivuilla (15.6.2017)

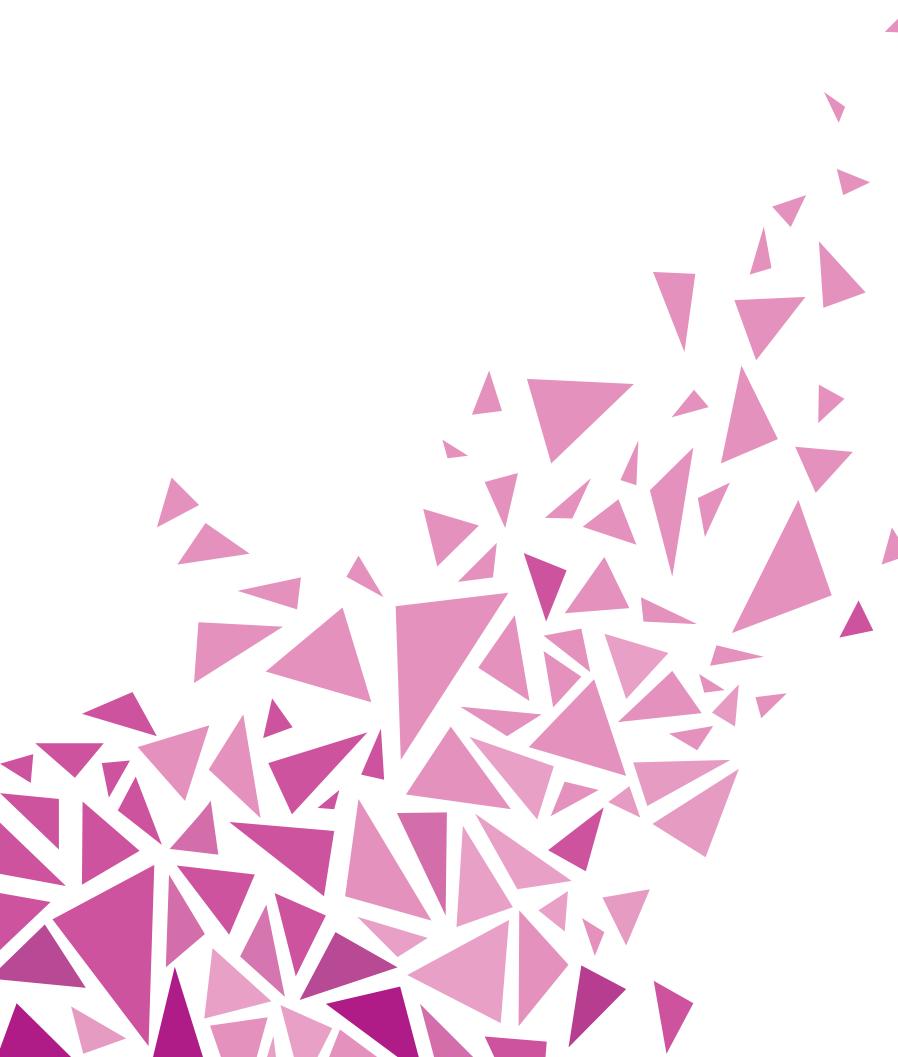
Maisemarakenne sekä luonnon ja kulttuuriympäristön arvot kaupunkirakenteen rajoina

Tässä kartassa esitettyjä rajoja noudattamalla saavutetaan kaikilla kestävyyden lajeja - mutta ei tietenkään kaikkea mahdollista kestävyyttä. Vantaan yleiskaavojen taustalla on ollut maisemarakenteen analyysi jo vuosikymmenien ajan. Maisemarakenteen analyysi on monessa suhteessa kestävän kehityksen työkalu. Taloudellisesti kestävää on se, että rakentaminen sijoittuu sellaisille maille, jotka on helppoa ja siter edullista rakentaa. Lisäksi luontomatkan kautta luontoa ja kulttuurimaisemaa voi hyödyntää taloudellisesti.

Ekologista kestävyyttä on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja luonnon prosessien, kuten veden kierron mahdollistaminen. Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi Euroopan unioni on perustanut Natura 2000-verkoston, johon Vantaalta kuuluu alueita Petikosta ja Sotungista sekä Vantaanjoki. Sipoonkorven kansallispuisto on osa Suomen kansallista luontoverkostoa ja sen lisäksi Vantaalla on pienempiä luonnsuojelualueita, jotka turvaavat paikallista luonnon monimuotoisuutta. Jokien tulviminen asettaa kaupunkirakentamiselle selvän reunaehdon.

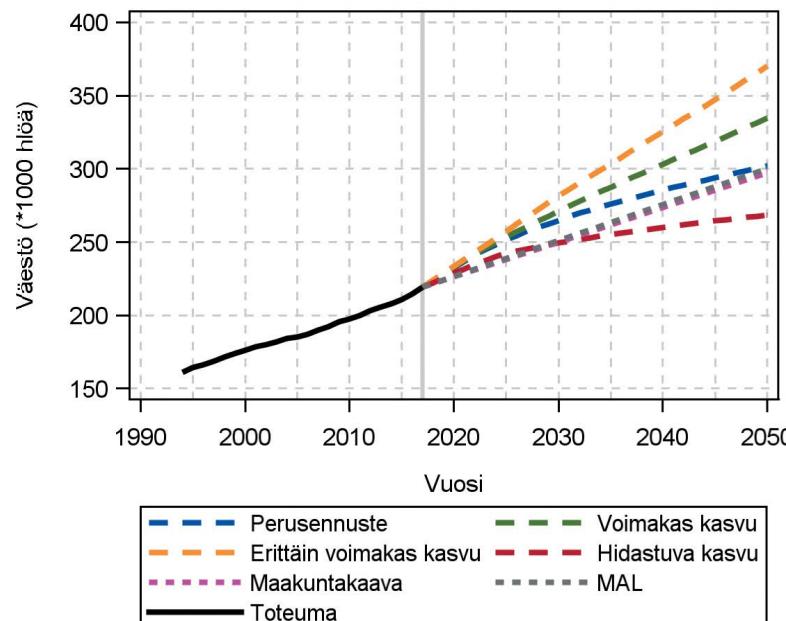
Sosialista kestävyyttä ovat virkistysalueiden terveys- ja hyvinvointivaikeutukset ihmisiälle. Kulttuurista kestävyyttä on kulttuuriympäristöjen säilyttäminen.

YLEISKAAVALLA VARAUDUTAAN KAUPUNGIN KASVUUN

Vantaa on kasvanut erittäin voimakkaasti viimeisen vuosikymmenen ajan. Väestö on lisääntynyt vuosittain keskimäärin 2900 hengellä kasvuprosentin ollessa 1,4 %. Edellisen 10 vuoden kasvusta reilu puolet on tullut syntyneiden enemmystä, kun 1980–1990 -luvuilla osuus oli hieman yli 70 %. Väestön kasvun lähteen muuttumiseen ovat vaikuttaneet nettomuuron määrän kasvu viime vuosina, syntyneiden määrän pysyminen samalla tasolla ja väestön ikääntymisen mukana tuoma kuolleiden määrän kasvu.¹

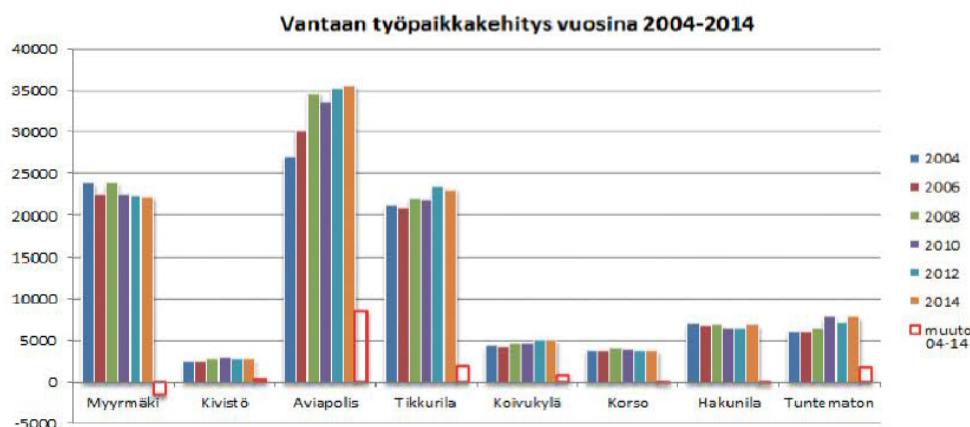
Väestökasvun ennustetaan jatkuvan voimakkaana.^{1,2} Yleiskaavaa varten laadituissa väestöskenaarioissa erittäin voimakkaan kasvun skenaariossa väestön määrä kasvaisi vuoteen 2050 mennessä 370 000 asukkaaseen, voimakkaan kasvun skenaariossa 335 000 asukkaaseen ja perusennusteessa 302 000 asukkaaseen. Hidastuvan kasvun skenaariossa väestön määrä edelleen lisääntyisi, mutta vain 268 000 asukkaaseen. Skenaarioiden välinen haarukka on noin 102 000 henkeä. Suhteellisesti hidastuvan kasvun skenaario tarkoittaisi väestömäärän kasvua 22 % ja suurimman kasvun skenaario peräti 69 % kasvua.

Väestön määrä 1994–2017 ja eri skenaarioiden väestöjen määrät 2018–2050 sekä MAL- ja maakuntakaavaennusteet.¹

Vantaan työpaikkakehitys on ollut viime vuosina maltillisesti kasvavaa. Kasvu vauhti on jäänyt selvästi pienemmäksi kuin mihin yleiskaavassa 2007 varauduttiin, mutta kaupungin työvoimaomavaraisuus on pysynyt selvästi positiivisena. Työpaikkakehitys ja toimitilojen rakentaminen ovat vahvasti yhteydessä yleiseen taloudelliseen kehitykseen, mikä on ollut viime vuosina hidasta.

Vantaalla oli lähes 110 000 työpaikkaa vuoden 2015 lopussa. Työpaikkojen määrä kasvoi vuodesta 2009 vuoteen 2015 yli 8600 työpaikalla, mikä on valtakunnallisesti huomattava määrä. Helsingin seudun työpaikkamääärän nettokasvusta, 12900 työpaikasta, 67 % tapahtui Vantaalla.³ Työpaikkarakentaminen ja uudet työpaikat ovat sijoittuneet merkittävältä osin Aviapoliksen suuralueelle ja valtaväylien sekä ratojen läheisyyteen.

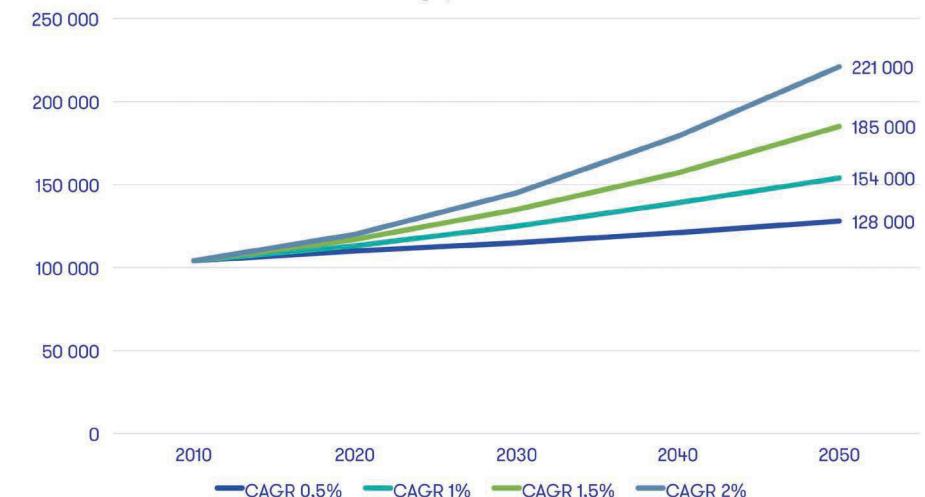

Vantaan työpaikkakehitys 2004-2014.

Työpaikkamääriä ennustetaan kasvavan jatkossa^{2,4}. Yleiskaavaa varten laaditujen työpaikkaskenaroideiden perusennusteessa Vantaalla ennustetaan olevan vuonna 2050 noin 185 000 työpaikkaa. Voimakkaimman kasvun skenarioissa työpaikkamääriä nousisi 220 000 työpaikkaan. Osaamisintensiivisten liike-elämän palvelu- ja majotus- ja ravitsemistoiminnan -työpaikkojen osuuden uskotaan kasvavan tulevaisuudessa, kun taas teollisuustyöpaikkojen määrä vähenee edelleen.

Työllisyys Vantaalla 2010-2050 skenarioissa 0,5-2%/a

Eri kasvun skenariot luovat 100 000 työpaikan haitarin vuonna 2050

Työpaikkojen määrä Vantaalla 2018-2050 eri skenarioissa.

Kaupungin väestön ja työpaikkamäärien ennustettu kasvu vaikuttaa suoraan siihen, minkälaiseen kasvuun yleiskaavassa tulee varautua. Väestöskenarioiden ja kaavavarantatarkastelujen perusteella laadittavana olevan yleiskaavan tulee mahdollistaa uutta asuntorakentamista nykyisten varantojen lisäksi ainakin 3 milj. kem², kun huomioidaan tulevaisuuteen liittyvät epävarmuudet.

Työpaikkaskenaroideiden perusteella yleiskaavan tulee mahdollistaa toimitilarakentamista yli 4 milj. Kem². Koska realistista (tyhjät tontit) toimitilarakentamisen varantoa on nykyisissä kaavoissa jäljellä vielä yli 4,5 miljoonaa kerrosneliometriä, tulee yleiskaavassa arvioida erityisesti varannon laatu ja sijaintia suhteessa kysyntään.

Luvun 4 viitteet:

- 1 Vantaan kaupunki (2017b)
- 2 Uudenmaan liitto (2017)
- 3 Vantaan kaupunki (2017d)
- 4 Vantaan kaupunki (2017c)

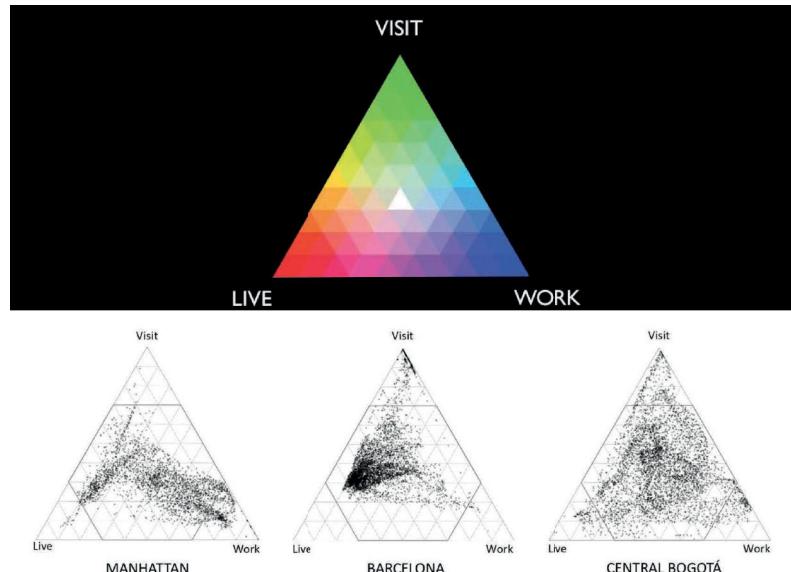
5 | YLEISKAAVAN TAVOITTEET

5.1 PAIKALLINEN ELINYMPÄRISTÖ JA NÄKYVÄ KAUPUNKI HYVÄN ELÄMÄN MAHDOLLISTAJANA

Kaupungin kansainvälinen houkuttelevuus ja seudullinen toimivuus konkretisoituvat siinä, miten ihmiset ottavat kaupungin käyttöönsä. Kaupungin käyttäjät, joiden näkökulmasta houkuttelevuutta ja toimivuutta on arvioitava, voidaan jakaa kolmeen ryhmään: asukkaat, työntekijät ja vierailijat.¹ Kaupungin sekoittuneisuus ja tiiviys määrittyvät sen mukaan, mitä monipuolisempi ympäristö on toiminnoltaan. Käyttäjätiedusti osoittaa paikan houkuttelevuutta joko toiminnallisina tai kau-punkirakenteen laadullisina perustein, parhaassa tapauksessa molempia.

Vantaa on yli 200 000 asukkaan kotikaupunki ja monen erilaisen arkisen toimen tapahtumapaikka. Vantaan kaupunkirakenne tiivistyy kaupungin käyttäjämää-rän jatkuvasti kasvaessa. Vantaalla arjen asiat toimivat, mutta kehittämistarpeita on monin paikoin kaupunkitalan laadussa, erilaisten elinympäristöjen monipuo-lisuudessa ja paikkojen löytämisessä. Tulevaisuudessa Vantaa haluaa tulla löy-detyksi entistä houkuttelevampana ja parempana sijaintina erilaisille käyttäjille.

Vaikka yleiskaavalla ei luoda suoraan kaupunkitilaa, tehdään sillä edellytykset turvallisen, terveellisen ja vetovoimaisen kaupunkitilan luomiselle. Uudella yleis-kaavalla halutaan asettaa elinympäristötavoite koskien kaupunkiympäristön laatuja, palveluiden saavutettavuutta ja kaupunkilaisen omaa tilaa. Yleiskaavalla halutaan varmistaa tiivistyneen kaupungin säilyminen sellaisena, että se pystyy tuottamaan hyvinvoitria asukkailleen tulotasosta riippumatta.

Yksi urbaaniuden mittari on kaupungin toiminnallinen monipuolisuus. Kim Dovey on mitannut tutkimuskohteidensa monipuolisuutta eri käyttäjiä mallintavalla MXI-kolmiolla (perustuen Mixed-use Index / van den Hoek): Mitä keskeisemmin kolmiossa tutkimuskoh-teen käyttäjien tiivistymä sijoittuu, sitä monipuolisempi kaupunkialue on toiminnoltaan. Lähde: Kim Dovey luentomateriaali 2.11.2017

Huolehdimme aluekeskusten tasapainoisesta kehittämisestä

Vantaa on monikeskuksinen kaupunki ja kasvaa tulevaisuudessakin erilaisten kes-kuksensa varassa. Yleiskaavatyössä on nostettu kolme suurinta, monipuolisinta ja seudullisesti merkittävintä keskusta kaupungin päakeskuksiksi, mutta tarkoitus on silti edelleen vahvasti kehittää kaikkia aluekeskuksia. Niihin kiteytyy paikallisen elinympäristön vahvuudet. Jokaisessa niissä on tilaa kasville ja mahdollisuuksia muutokselle.

Aluekeskukset kasvavat erityisesti asumisen paikkoina ja sitä kautta myös palve-lutarjonta vahvistuu. Nyt on käynnissä ensimmäisiä uudistavan lisärakentamisen hankkeita, missä puretaan vanhaa ja tilalle tehdään uutta tehokkaampaa raken-tamista. Tämän ilmiön oletetaan voimistuvan tulevaisuudessa. Purkaminen ei ole kestävä kaupunkirakentamista, ellei tilalle rakenneta varmasti entistä laaduk-

kaappaan, alueen mahdollista sosiaalista epätasapainoa korjaavaa ja ympäristövaikutuksiltaan entistä parempaa uudistuontantaa. Keskustoihin tulee rakentaa asuntotyypeiltään ja hallintamuotojakaumaltaan erilaisia asuntoja, jotta keskustojen asukasrakennet pidentää monipuolisena ja sekoittuneelle kaupunkirakenteelle löytyy kysyntää. Keskusta-asmusien kehittämiskriteereitä määritellään tarkemmin uudessa asunto-ohjelmassa.

Paikkojen tunnistettavuus vahvistaa kaupunginosien vetovoimaa. Kaupungin helppo hahmotettavuus on osa lähiympäristön toimivuutta ja turvallisuutta. Paikkaa usein käyttävät oppivat reitit ja tulevat ikään kuin sokeiksi ympäristön tunnistettavuudelle, tai sen puuttumiselle. Paikassa satunnaisesti kävät kaipaavat ympäristöltä enemmän signaleja siitä, missä ollaan, minne mennä. Vantaan eri keskuksista halutaan tulevaisuudessa entistä paremmin tunnistettavia ja helpommin orientoitavia kaikille käyttäjille.

Jotta monikeskuksinen kaupunkirakennet toimii hyvin, tulee liikkumisen yhteyksien keskusten välillä olla sujuvia. Kehärata ja pääräta yhdistävät valtaosan keskuksesta yhtenäiseksi nauhaksi, jota on tarkoitus täydentää uudella poikittaisella joukkoliikenteen runkoyhteydellä.

Kaupunkiympäristö kannustaa liikkumaan lihasvoimalla

Yleiskaava 2020 tavoitteena on laajentaa keskustojen käveltävää kaupunkirakennetta ja tehdä miljööstä ihmisen mittaisesta ja mielelle vetovoimaista. Kaupungin uudistuessa liikennejärjestelyjen aiheuttamat estevaikutukset kaupunkimiljöössä heikkenevät ja samalla kestävienv kulkumuotojen houkuttelevuus kasvaa, paikkojen saavutettavuus ja orientoitavuus paranevat. Tavoitteena on korkea laatuinen miljöö, mikä houkuttelee ihmisiä liikkumaan jalan, julkisilla ja pyörällä.

Kaupunkitilan arkkitehtuuri ja liikennejärjestelyjen lähestytävyys ovat paljon vartijoina ihmisten houkuttelemisessa liikkumaan lihasvoimin. Kuvat: Virpi Mamia

Joukkoliikenteen käytettävyydestä kaupunkitilassa tehdään helppoa ja turvallista. Joukkoliikenteen vaihtopaikat sijoitetaan ja niiden ympäristö rakennetaan ensisijaisesti jalankulkijan näkökulmasta. Jokainen joukkoliikenteellä kulkeva on osan matkastaan jalankulkija, siksi asemanseutujen, vaihtopaikkojen ja muiden keskuksien käveltävyyden parantaminen on osa joukkoliikennerakentamista.

Vantaalaisissa keskuksissa on käynnissä ainutlaatuinen muutos, joka uudistaa ja tiivistää niitä merkittävästi. Tärkeimpänä yhteisenä tavoitteena keskuksissa on kaupunkitilan laadun paraneminen ja toimintojen monipuolistuminen. Paikallisissa keskuksissa tulee varmistaa tärkeimmät palvelut priorisoimalla keskuksia mm. päivittäistavaramyymälän sijaintipaikkoja ja ohjaamalla pääkulkureittejä näiden paikkojen läpi/ohi. Uudisrakentamisen myötä keskuksien kaupunkiympäristöstä tulee rakentaa jalankulkijan mittakaavan mukaista julkista kaupunkitila, jossa viihdytään ja viihtyytään yhteisessä julkisessa ympäristössä.

Keskustasta toiseen tulevaisuudessa vie myös pyöräilyn laatuksen käytävät. Keskustojen väliset matkat on mahdollista kulkea nopeasti polkupyörällä selkeästi suuntautuvia ja turvallisia pyöräilyn tarkoitettuja väliä pitkin. Pyörrien pysäköinti joukkoliikenneyhöykeellä huomioidaan kaupunkitilassa korkeatasoisilla ratkaisuilla.

Ihmisten liikkumista omin voimin edesauttaa myös ympäristön turvallisuus. Rakennettua miljöötä ja pääreittejä kaupunginosien välillä parannetaan kaupunkilaisen turvallisuuden tunnetta tukien. Jo pienin keinoin kuten valaistuksella ja näkyvyyden parantamisella voidaan lisätä kaupunkilaisen turvallisuuden tunnetta ja ympäristön houkuttelevuutta. Myös sosialinen kontrolli lisää turvallisuutta kauungeissa. Tästäkin syystä toiminnallisesti monipuolinen ympäristö on tärkeää.

Vantaa on houkutteleva kotikaupunki, joka torjuu erityisesti

Vantaan kaupunkirakennetta koostuu erilaisista kaupunginosista. Osa niistä on ikäkausiltaan monikerroksisia, toiset yhden aikakauden tuotteita ja kolmannet vasta taipaleensa alkupäädessä. Voimassa olevassa yleiskaavassa linjattiin vahvasti kaupungin kehittämisen tavoitteeksi kaupunkirakenteen eheyttäminen ja tasa-painoinen kehittäminen. Tätä kehittämisen suuntaa on tarkoitus edelleen jatkaa. Aiempaita linjaukset eivät kuitenkaan riittä estämään uhkaavaa alueiden välistä erityiskehitystä, jota tulee torjuva harkitusti muun muassa tehostavalla saneerauksella ja uudisrakentamisella.

Asumisen hinta-laatusuhde on kohdallaan ja aikaetäisyysdet hillittyjä

Tulevaisuuden Vantaalla kaupunginosien sisäinen väljyys ja tiheys tulee pitää tasapainossa, jotta kaupunginosien tilarakenne säilyy monipuolisena ja monikäyttöisenä sekä etäisyyydet erilaisten paikkojen välillä ajallisesti kohtuullisina. Alueilta löytyy halpaa tilaa kalliin rinnalta ja uutta vanhan rinnalta, ja tiiviyydestä löytyy nopea reitti avarampaan maisemaan. Näin mahdollistetaan mm. palveluiden monipuolista sijoittumista alueilla ja siten kohtuullisia matka-aikoja erilaisten toimintojen välillä. Erilaisten kaupunginosien kytketytyneisyyttä toisiinsa tehostetaan mm. kaupungin halki ohjattavan poikittaisen pikaraitiotien avulla.

Vantaalaisten kaupunginosien erilaisuus on toisaalta erinomainen mahdollisuus tarjota yhdessä kaupungissa jokaiselle omanlaistaan asumisen muotoa ja pakkaliisyhteisöä. Toisaalta alueiden välinen erilaisuuden korostuminen uhkaa kaupungin sosiaalista tasapainoa. Tavoiteltavaa on, että eri kaupunginosista löytyy vähän joitain jokaiselle vaikkakin sitten alueittain vaihtelevin suhdeluvuin. Yleisesti kaavalla halutaan varmistaa, että Vantaan minkä tahansa kaupunginosan asukas voi löytää itselleen arvomaailmaansa ja elämäntyyliään vastaavan elinympäristön eristäytymättä muunlaisesta maailmasta.

Paikat ovat helposti tunnistettavia

Imagotekijöiden lisäksi paikan tunnistettavuudella on toiminnallinen ulottuvuus: se helpottaa suunnistamista kaupungissa liikkuessa. Joukkoliikenteen käyttömuuttuvutta parantava tekijä on ympäristön hahmotettavuus ja helppo orientoitavuus. Kaupunkirakentamiseen tarvitaan lisää paikan merkkejä ja reittien selkeyttä erityisesti joukkoliikenteen vaihtoalueilla. Reitit asemilta asemanseutujen lähistöllä sijaitseviin kohteisiin kuten museoihin, urheiluhalleille, kokoontumistiloihin, alueen keskusaukiolle tulee olla helposti löydettävissä vierailevallekin kävijälle.

Paikkojen tunnistettavuus on myös turvallisuuskysymys. Kaupunkilaisten ikääntyessä paikkojen erottuminen toinen toisistaan korostuu entisestään. Maailmanlaajuisesti on ennustettu, että yli 60-vuotiaiden ihmisten määrä yli kaksinkertaistuu nykyisestä vuoteen 2050 mennessä. Suomessa keskimääräinen eliniänodote nousee nykyisestä noin kuudella vuodella 2050 mennessä. Tulevaisuudessa ikääntyneistä yhä suurempi osa asuu kaupungissa. Ikääntyneitä ei voi luokitella yhteen kategoriaan, puhutaan niin sanotusta kolmannesta (60+) ja neljännestä (80+) iästä. Kolmannen iän kaupunkilaisten tarpeet elinympäristölle voivat olla hyvin erilaisia kuin neljännen iän ihmisillä.² Erityisesti neljännen iän väestöryhmän tarpeissa kaupunkiympäristön tunnistettavuus korostuu erilaisten aistitoi-

mintojen heikentyessä. Vantaan kaupunkitilan laatu halutaan nostaa korkealle siten, että paikoista kehittyy mieleenpainuvia ja helposti tunnistettavia kaikille.

Kaupunginosat kehittyvät omaleimaisina asuinpaikkoina asukkaidensa yhteisöllisyyttä mahdollistaen ja kaupunkilaisille oman itsensä toteuttamisen tilaa tarjoillaen

Kaupunkiympäristö voi parhaimmillaan tukea kaupunkilaisen paikkaan ja yhteisöön kuuluvutta. Elinympäristö tarjoaa parhaiten erilaista tekemistä ja kaupunkilaisen osallistumista omaan elinpiiriinsä, kun ympäristön luova käyttö on mahdollista. Vantaalla tavoitteena on tarjota kullekin kaupunkilaiselle omasta elinpiiristään tilaa toivomaansa tekemiseen helposti ja liikoja ponnistelematta, jotta ihmiset ovat oman ympäristönsä tekijöitä. Kaupunginosien kehittämisesä halutaan mahdollistaa ympäristön luova käyttö ja yksilöllisiä lähiympäristöjä, joihin kaupunkilaisten on helppo kiintyä. Rakentamisella ohjataan tilan käyttöä, rakentamattomuus jättää tilaa kaupunkilaisen itsensä toteuttamiselle.

Vantaalla asutaan kaupungin ja maaseudun rajapinnassa

Yleiskaava ohjaa maaseutualueen maankäytön kehittämistä. Maankäyttö- ja rakennuslain viimeisin uudistus antaa tähän entistä enemmän mahdollisuudesta. Yleiskaavatyössä on tarkoitus selvittää, miten maaseutuasutuksen nykyinen mitoitus on toteutunut ja miten ohjausta voisi parantaa. Vantaalainen maaseutu koostuu erilaisista osa-alueista. Vantaanjokivarren ja Sotungin kulttuurimaisemat ovat pysyvässä kehityksen tilassa: uudisrakentaminen on varsin vähäistä ja maaseutuelinkeino näkyjä vielä vahvasti maisemassa. Riipläntien varressa Kivistön vai-kutusalueella on tiivistyviä pientaloalueita. Pitkällä aikajänteellä kaupunkirakenne saattaa laajeta maaseutualueelle, mutta vielä uusille avauksille ei ole tarvetta.

Alueiden välistä negatiivista eritymistä ehkäistää

Alueiden välinen erityminen on lisääntynyt Vantaalla ja sen pysäytäminen edellyttää välittömiä ja merkittäviä toimenpiteitä. Yleiskaavatyössä tarkastellaan uusien rakentamismahdollisuksien luomista eritymiskehityksen uhan alla olevilla alueilla, mikä mahdollistaisi asuntokannan monipuolistamisen hallintomuotojakauman muutoksella. Purkava saneeraus, jossa vanhoja rakennuksia puretaan uuden ja usein tehokkaamman rakentamisen tieltä, voi olla merkittävä keino uusien rakentamismahdollisuksien luomisessa etenkin keskusta-alueilla. Itä- ja Keski-Vantaalle kaavaitu ratikka sekä muut merkittävät liikenteen kehittämishankkeet voivat parhaassa tapauksessa toimia kaupunkiuudistushankkeiden käynnistäjänä ja tuoda uutta virtaa alueille.

Elinympäristö tarjoaa parhaiten erilaista tekemistä ja kaupunkilaisen osallistumista omaan elinpiiriinsä, kun ympäristön luova käyttö on mahdollista. Rakentamisella ohjataan tilan käyttöä, rakentamattomuus jättää tilaa kaupunkilaisen itsensä toteuttamiselle. Kuva: Virpi Mamia

Jokapäiväiset palvelut ruokakaupasta lähimetsään saavuttaa sujuvasti kävelien ja pyörällen

Vaikka yleiskaavalla ei ratkaista palveluverkon yksityiskohtia ja palveluiden saavutettavuuden esteettömyyttä, yleiskaavatyössä määritellään yhteinen tavoiteitila kaupunkilaisen arjen sujuvuudesta, myös ilman omaa autoa. Arkiset matkaketjut kotoa palveluihin ja töihin tulee ensisijaisesti sujuva helposti kävelien, pyörällä ja joukkoliikenteellä. Kaupungin tiivistyminen ei tulevaisuudessa välittämättä takaa suorinta reittiä henkilöautolla esimerkiksi keskuksissa.

Kaupunki on kulkuyhteyksiltään ja palvelurakenteeltaan helppokäytöinen erilaisille asukkailleen ja muille toimijoilleen. Kaupunginosista tulee löytyä palvelujen

Helpossa asiointiypäristössä yhdistyvät paikan hyvä saavutettavuus ja kaupunkitilan viihtyisyys.
Kuvat: Virpi Mamia

paikkoja, jotka ovat helppoja käyttää. Viime vuosien tavoite palvelujen keskittämisestä suuriin monitoimintoihin yksiköihin jatkuu taloudellisista syistä, mutta sitä tulee tehdä laajemmin monipuolisen saavutettavuuden ja käytettävyyden ehdolla. Päivittäisten palvelujen tulee hyvässä kaupunkiympäristössä olla lähellä tai nopean ja helposti suoritettavan matkan takana.

Asukkaiden eniten käytämä yksityinen palvelu on päivittäistavarakauppa. Tästä johtuen päivittäistavarakaupan sijainnin ohjaussella on erityistä merkitystä. Tavoitteena on edelleen ohjata päivittäistavarakaupan suuryksiköt keskusta-alueille ja muut merkittävät päivittäistavarakaupat tukeutumaan asuntorakenteeseen. Näillä alueilla kauppa palvelee kaikilla liikenemumoilla liikkuvia kuluttajia ja mahdollistaa kohtuulliset asiointimatkat.

Jokapäiväisiin palveluihin kuuluu myös lähiLiikkuminen. Vantaaalla on tällä hetkellä erinomainen tilanne lähimetsän ja ulkoilureittien osalta. Urheilupuistot ja liikuntapalvelut keskittyvät keskuksien reunamille asukkaille hyviin sijainteihin. Kauppungin tiivistyminen muuttaa tilannetta, mutta muutoksessa tulee varmistaa asukkaiden yhteydet luontoon ja liikkumaan.

Osa Vantaan elinympäristötavoitetta on kaupunkialuetehokkuuden suhde palveluiden saavutettavuuden aikaetäisyyksiin: keskusta-alueella hyvät palvelut ovat jalan saavutettavissa 10 minuutissa; kohtalaisen tiiviissä miljöössä keskuksen lähialueella hyvät palvelut ovat polkupyörällä saavutettavissa 15min; rauhallisella väljähköllä alueella varaudut kulkemaan hyvien palvelujen äärelle noin 30 min suorittaen osan matkasta joukkoliikenteellä; asemaavaoittamattona alueen ulkopuolella ympärillä hajanaisia naapureita varaudut kulkemaan palveluihin yli 30 min omalla autolla tai useamman välineen matkaketjulla ja maksamaan tarvittaessa pysäköinnistä.

Luomme tilaa vehreydelle ja vedelle ja turvaamme vesistöjen elinvoimaisuuden sekä rantojen maiseman monipuolisuuden

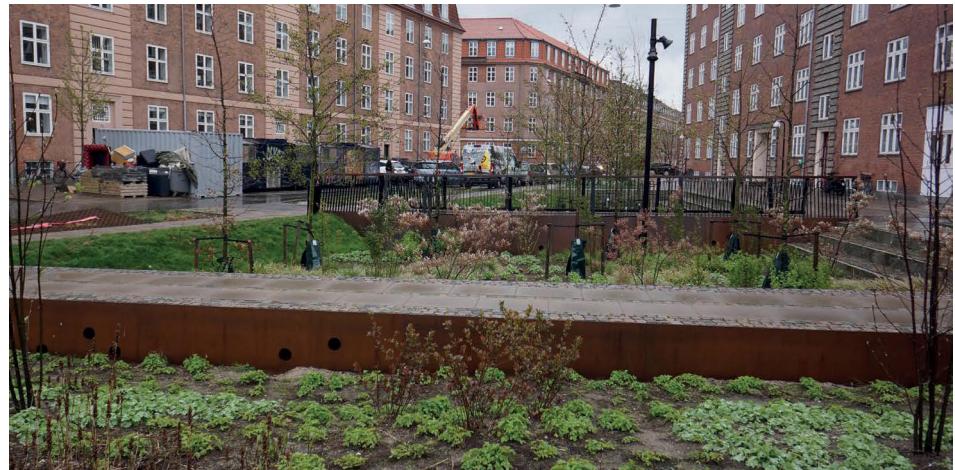
Se, että kaupungissa on luontoa, on ihmisten hyvinvoinnille monella tapaa hyödyllistä. Virkistysalueet edistävät terveyttä luomalla liikuntamahdollisuuksiä. Luonnossa oleskeleminen ja vehreän maiseman katselu elvyttää ja lievittää stressiä.³ Luonnon mikrobeille altistumisen on todettu vahvistavan immuunipoulustusta ja siten suojaavan sairauksilta. Biodiversiteettihypoteesin mukaan immuunijärjestelmämme kehittymiselle on tärkeää altistua riittävästi ennen kaikkea maaperän mikrobeille jo varhaislapsuudessa.⁴

Vantaan pinta-alasta 75 % on kasvullista maata. Kasvullinen maa liittyy moniin ekosysteemipalveluihin ja sillä on myös suuri merkitys ympäristön terveellisyyteen. Luonnonlista kasvullista maata elinvoimaisten kasvustojen ja elinympäristöjen perustana voi vain hyvin rajoitetusti korvata kansirakenteille, katoille tai seiniille luodulla keinotekoisilla kasvupohjilla.

Osa kasvillisista alueista on luonnoltaan erityisen arvokkaita. Maankäytön muutoksissa ja alueiden hoidossa luontoarvoja tulee aina arvioida ja mahdollisuudet niiden säilyttämiseen ja toimintojen yhteensovittamiseen selvittää. Tärkeimmät luontoalueet rauhoitetaan luonnonsuojelualueiksi.

Viherrakennetta on muuallakin kuin kaavoitetussa viheralueverkostossa. Esimerkiksi vehreät pihat tuottavat monenlaisia ekosysteemipalveluja sekä asukkaille että muillekin kaupunkilaisille. Kuva Laura Muukka.

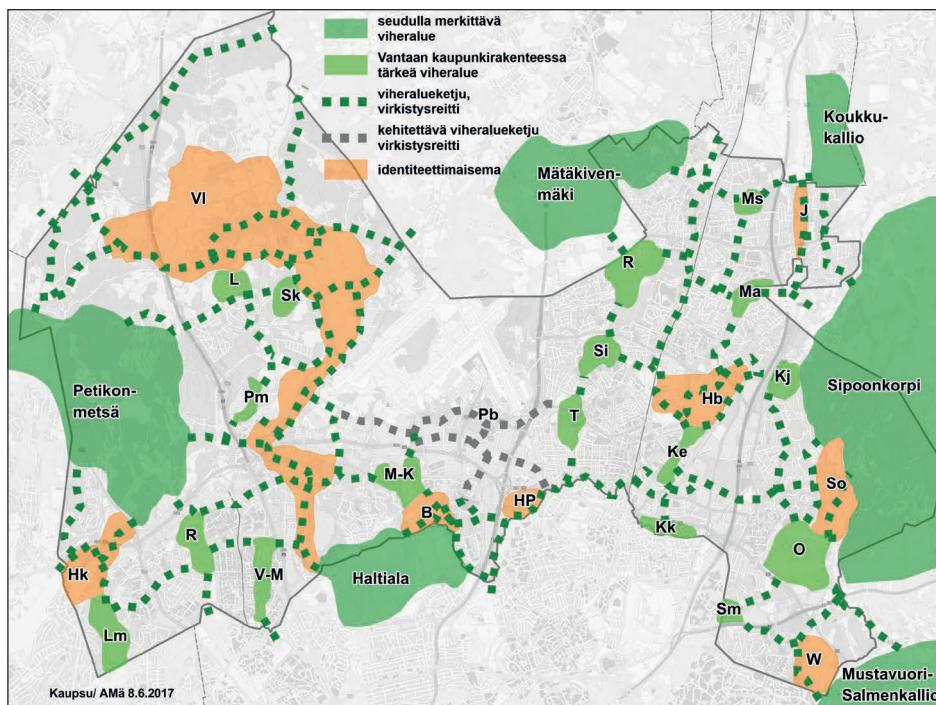
Pieni kaupunkipiistikko Kööpenhaminan Klimakvarterissa (ilmastonmuutokseen sopeutuvien kokeilukortteli) on suunniteltu toimimaan yhtäkaa leikki- ja liikuntapaikkana sekä veden viivytysalueena. Samalla se on toteutettu kauniisti.⁵ Kuva Ulla Loukkaanhulta.

Viheralueverkosto on viherrakenteen runko, jota säilytetään ja kehitetään. Kaavoitettuun viheralueverkostoon liittyvien alueiden ja yhteyksien lisäksi myös pienipiirteisempi viherrakenne, kuten vehreät pihat, hulevesien viivytys- ja biosuodatusalueet sekä viherkatot ovat tärkeitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, kaupunkiliannon monimuotoisuuden ja kaupunkiympäristön viihtyisyyden näkökulmasta. Viherrakenteella myös jossain määrin hillitään ilmastonmuutosta, koska kasvillisuus ja maaperä ovat hiilinieluja. Tiiviissä kaupunkirakenteessa pienien puistikoiden on palveltava useita eri toimintoja, kuten veden viivytystä ja puhdistusta, liikuntaa, leikkiä ja oleskelua. Samalla ne mahdollistavat kaupunkiliannon monimuotoisuutta ja tuottavat ekosysteemipalveluja.

Vantaalla on erinomaiset virkistysmahdollisuudet. Lähes jokainen vantaalainen asuu alle 300 metrin päässä jonkinlaisesta asemakaavoitetusta virkistysalueesta. Yleensä näin lähellä olevia virkistysalueita käytetään paljon, ja tarve autoilla kauempaan oleville virkistysalueille vähenee.⁶ Virkistysalueen laatu ja sijainti kaupunkirakenteessa vaikuttavat kuitenkin sen käytettävyyteen. Lähivirkistysalueiden lisäksi myös laajahkot viheralueet ovat lähellä vantaalaisia. Vantaalaisista 91 % asuu alle puolen kilometrin päässä yli 10 hehtaarin virkistys- ja luonnonsuojelualueekonaisuudesta. Eri kaupunginosien välillä on kuitenkin huomattavia

eroja. Veromiehen kaupunginosasta laajat virkistysalueet ovat heikomin saavutettavissa. Maankäytön tiivistyessä on pidettävä huolta siitä, että sekä isoja viheralueekokonaisuksia että vehreitä lähipuistoja, pihaja ja katuja säilyy ja perustetaan. Ulkoilureittien verkostoa kehitetään edelleen.

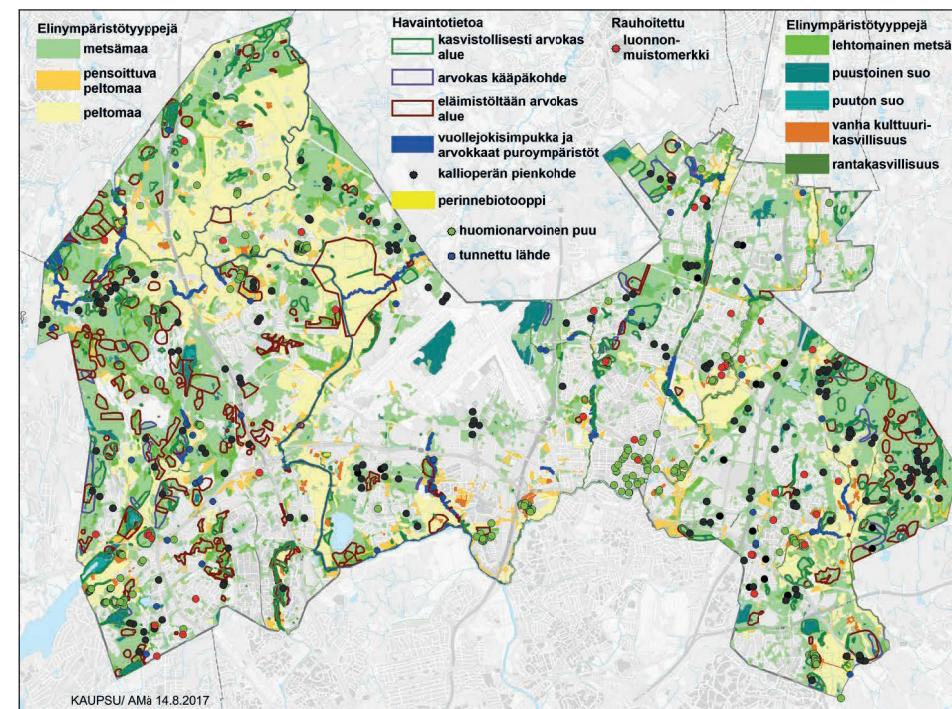
Rannoilla tarvitaan tilaa tulvimiselle, virkistyskäytölle ja monipuoliselle maisemalle. Vantaalla rantojen maisemakuva on historian saatossa kehittynyt vaihtlevaksi. Kulttuurihistoriallisia piireitä tulee säilyttää ja luonnon monimuotoisuudesta sekä vesistöjen elinvoimasta on huolehdittava. Erityisesti kaupunkimaisia osuuksia jokirannoista voidaan kehittää monipuolista virkistyskäyttöä palvelivksi ja maisema-arkkitehtuuriltaan korkeatasoisiksi, kuten Tikkurilan keskustan jokirannassa ollaan parhaillaan tekemässä. Yleiskaavalla tulee varmistaa riittävätilavaraukset vesistöille ja Vantaalla erityisesti virtavesille.

Vantaan viheralueverkosto. Seudullisten viheralueiden lisäksi säilytettäviä ovat keskeiset, Vantaan yhdyskuntarakenteelle tärkeät viheralueet sekä identiteettiä luovat maisemat. Kaikkia tärkeitä viheralueita yhdistävät verkostoksi erikokoisista lähipuistoista ja viheryhteyksistä koostuvat viheralueketjut. Viljelymaisemissa yhteydet muodostuvat ulkoilureiteistä.

Pohjavettä ei saada takaisin, jos se kerran menetetään. Pohjavesialueilla tulee välttää kovia pinnoitteita laajalla alueella ja varmistaa, että hulevedet ovat laadultaan puhtaita. Pohjavesialueelle ei voi sijoittua maaperän tai pohjavesien pilantumista mahdollisesti aiheuttavaa toimintaa, joihin liittyy öljytuotteiden ja vaarallisten kemikaalien käsittejä tai varastointia. Vantaan Valkealähteen pohjavesialue on antoisuudeltaan tärkein varavedenottamo pääkaupunkiseudulla. Pohjavesialueilla tulee varmistaa riittävä puhtaan veden imetyminen maaperään, ja siten turvata pohjaveden antoisuus ja laatu.

Ilmostonmuutoksen myötä Vantaallakin saataa enemmän ja kaupunkirakenteen tiivistyessä tilaa veden viipymiselle ja imetymiselle on vähemmän. Kaupungin koville pinnoille satavien vesien eli hulevesien hallinnasta on siksi tullut entistäkin tärkeämpää. Hulevesien hallinnalle laaditaan yleiskaavatasoiset yleiset määrykset ja periaatteet. Vesistötilvien osalta sovelletaan Vantaan tulvaohjelman suosituksia.

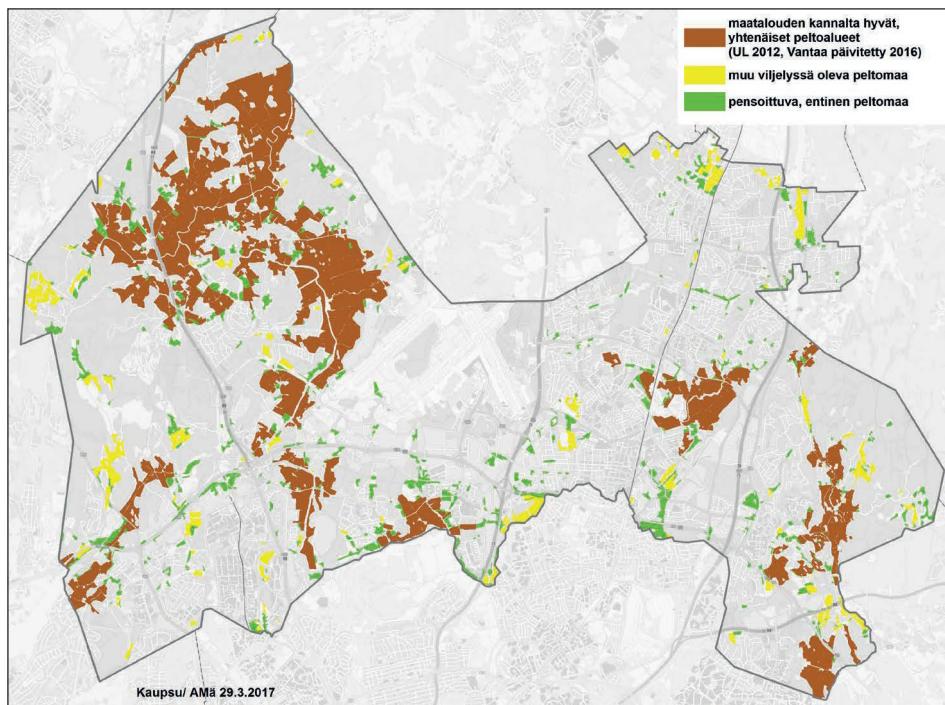

Vaaliattavia luontoarvoja on lähes kaikkialla Vantaalla. Luonnon monimuotoisuus keskittyy laajoille viheralueille.

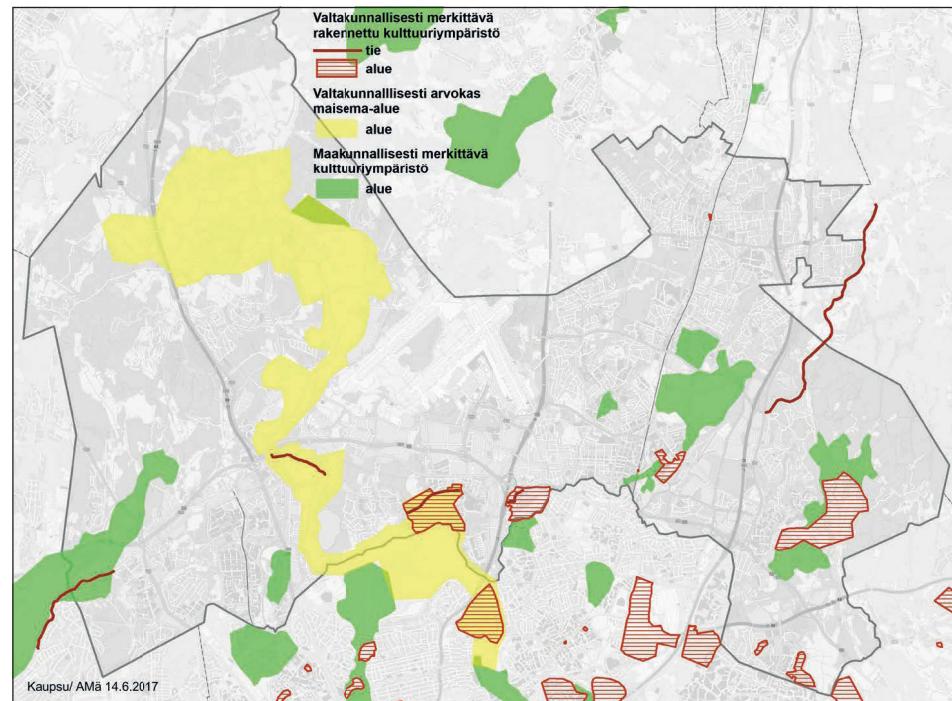
Kulttuuriympäristöt kehittyvät yhteisenä muistinamme

Kulttuuriympäristö on yhteisön ja ihmisten muistin ja identiteetin perusta. Hyvin säilyneenä, alueellisesti omaleimaisena ja eri aikakausista rakentuvana se on mittava kansallinen omaisuus, johon sisältyy merkittäviä yhteiskunnallisia ja kulttuurisia arvoja. Valtakunnallisen kulttuuriympäristöstrategian perusnäkemys on, että kulttuuriympäristö voi uudistua ja sopeutua ajan tuomiin muutoksiin säilyttäen samalla keskeiset ja eri-ikäiset piirteensä.⁷

Pääkaupunkiseudun kaupungeista Vantaalla on eniten hyvin säilynyttä maaseudun kulttuurimaisemaa. Vantaalla kauas katsomisen mahdollisuuden tarjoavat peltoaukeat, eivät meri ja järvet. Vaalittavaa viheralueverkostoa kuvaavassa kartassa Vantaalle tyypillisiä laajoja maaseudun kulttuurimaiseman kokonaisuuksia on kutsuttu identiteettimaisemiksi.

Maatalouden kannalta hyväät, yhtenäiset pelloalueet.

Valtakunnalliset ja maakunnalliset arvot kulttuuriympäristön suojelemaan lähtökohtina

Valtioneuvosto on päättänyt 2009 valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (VAT-RKY) ja ne ovat yleiskaavan ajantasaisena lähtökohtana. Vantaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ovat: Backas – Elannon suurtilta, Helsingin pitäjän kirkonkylä, Jokiniemen koelaitos, Korson rautatieasema, Pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet, Sotungin kylä ja Håkansböle, Suuri rantatie sekä Tikkurilan rautatieasema.

Valtakunnallisesti arvokas Vantaanjokiakson maisema-alue on yleiskaavan lähtökohtana (VAT). Uuden inventoinnin (2015) mukaisen rajauskseen ottaminen lähtökohdaksi on perusteltua, vaikka se ei vielä ole voimassa. Voimassa oleva valtioneuvoston päätös 1995 on Vantaalla niin vanhentunut, ettei se enää voi uskottavasti toimia suojeleuperusteena. Uusi inventointi on ajantasainen ja rajaus perustuu maiseman arvoihin nykytilanteessa, joten se on paras tieto yleiskaavan lähtökohdaksi.

4. vaihemaakuntakaavassa määritellään maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt, joita Vantaalla ovat Hämeenkylään ulottuva Espoonjokiakson maisema-alue, Kaivoksenlaan asuntoalue, Simonmetsän kerrostaloalue, Tikkurilan kulttuurimaisema, Hanabölen kylämaisema, Havukosken asuntoalue sekä Sotungin kylämaisema ja Håkansbölen kartano RKY-alueita laajempana.

Yksi kulttuuriympäristön viljelysmaisemaan liittyvistä arvoista on se, että se viljelysmaisema kertoo ruokaturvasta – ja konkreettisesti tuottaa sitä. Asia on muuttunut entistä tärkeämäksi, kun ilmastonmuutoksen myötä joillain maapallon alueilla viljelystä tulee kuivuuden takia mahdotonta. Pohjoisempien leveysasteiden viljelysmaan merkitys kasvaa. Maanviljelyksen näkökulmasta erityisesti hyviä, yhtenäisiä pelloalueita tulee suojella maankäytön muutoksilta. Valtaosa (87 %) Vantaan viljelyssä olevista pelloista on hyviä, yhtenäisiä pelloalueita. Myös näiden viljelyalueiden peltotila on jäänyt pois viljelystä, mutta niillä olisi edelleen hyvä tuotantopotentiaali. Maatalousalueilla olisi hyvä palauttaa viljelystä pois jääneet pellot tuotantoon. Virkistysalueilla niitä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi viljelypalstoina, hedelmä- ja marjatarhoina.

Vantaalla on myös merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Vantaa on kasvanut nopeasti ja sen kaupunkikuva on useissa kehitysvaiheissa muuttunut verrattain nopeasti. Nopeasti kasvavissa uusissa kaupungeissa alueen tarinan tunnistaminen ympäristöstä voi olla vaikeaa, mikäli siihen ei kiinnitetä erityistä huomiota. Kaupungin halki on rakennettu useita massiivisia liikenneyväliä, jotka ovat pilkkoneet kulttuuriympäristöjä, ja tuovat melun, saasteet sekä fyysisen ja visuaalisen esteen niiden äärelle. Väyläympäristöjen katveiseen jääneille Vantaan merkittäville paikoille etsitään yleiskaavatyössä keinoja tilanteen kohentamiseksi.

Luvun 5.3 viitteet:

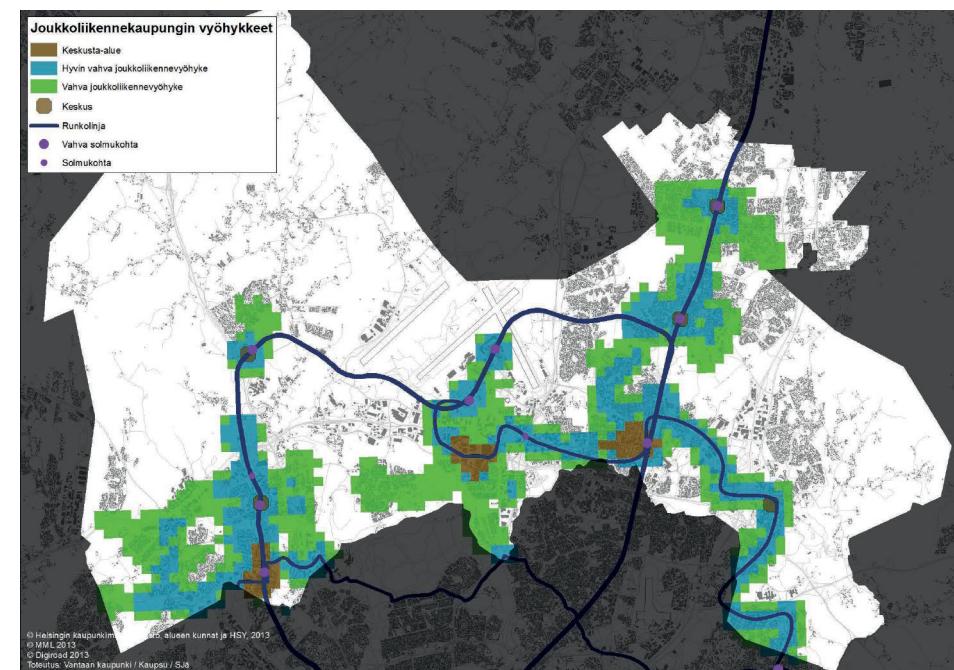
- 1 Dovey (2017)
- 2 Styf (2017)
- 3 Luonnon hyvinvointivaikutusten taloudellinen merkitys (2013); à Sitra & Talent Vectia (2013)
- 4 Haahtela & al. (2017)
- 5 Söderman & Saarela (2011)
- 6 Copenhagen Climate Plan (2009)
- 7 Kulttuuriympäristöstrategia (2014–2020) à Kulttuuriympäristöstrategia (2014–2020, 2014)

5.2 | SEUDULLINEN JOUKKOLIKENNEKAUPUNKI KYTKEYTYNEISYYDEN TAKEENA

Vantaa on keskeinen osa toiminnallisesti yhtenäistä kaupunkiseutua. Joukkoliikennelinjat, vesijohdot sekä vihersormet jatkuvat katkeamattomina kuntarajojen yli. Tavoitteena on ylläpitää ja parantaa näiden verkostojen toimivuutta kasvavassa kaupungissa.

Ohjaamme kaupungin kasvun ensisijaisesti keskustoihin ja joukkoliikenneyhöykkeille

Joukkoliikenteen palvelutaso on nykyisellään hyvä etenkin asemanseuduilla sekä vahvaan bussiliikenteeseen perustuvilla käytävillä. Maankäytön tehokkuus näillä alueilla on monin paikoin alhainen ja tiivistämisen potentiaalia löytyy runsaasti.

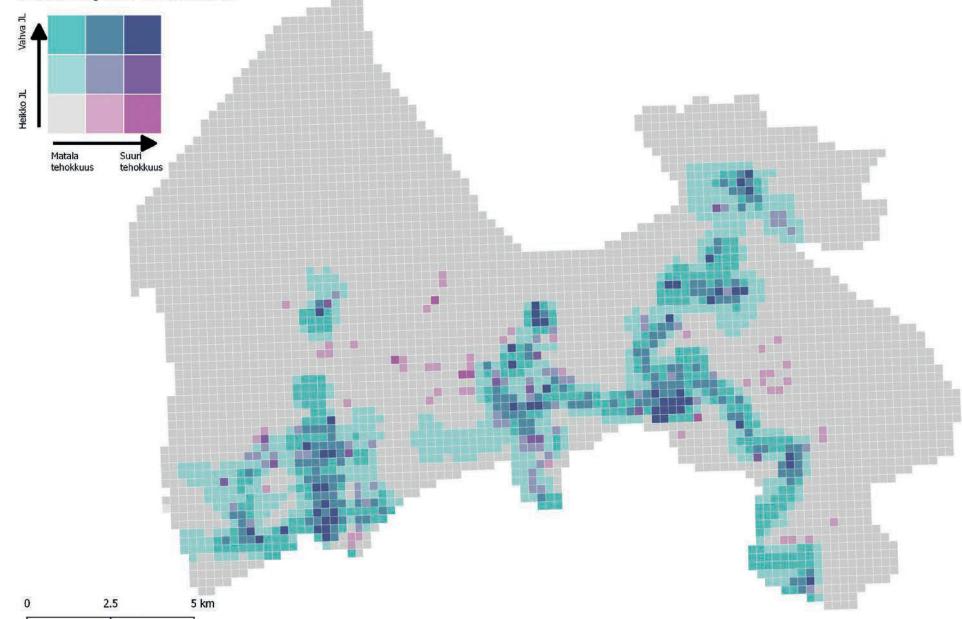

Joukkoliikennekaupunkiyhöykkeet 2015. Vuonna 2013 hyvin vahvoilla joukkoliikenneyhöykkeillä asui noin 45 % ja vahvoilla joukkoliikenneyhöykkeillä 28 % kaupungin väestöstä.¹

Liikenteellisiä perusteita maankäytön kehittämiseen löytyy erityisesti keskustaa lähellä sijaitsevista joukkoliikenneyhteyksistä kuten Rajatorpantien ympäristöstä Myyrmäessä, Vaskivuorentien ympäristöstä Kaivokselassa, Tikkurilantien ympäristöstä Aviapoliksessa ja Tikkurilassa sekä Hakunilan ja Tikkurilan väliseltä käytävältä. Myös usealla asemanseudulla maankäytön tehokkuus on vielä alhainen suhteessa joukkoliikenteen palvelutasoon.

Tavoitteena on ohjata merkittävä osa uudesta maankäytöstä nykyisille keskusta-alueille ja vahvoille joukkoliikenneyhteyksille. Nämä mahdollistetaan hyvät joukkoliikenneyhteyksien palvelut uusille asukkaille ja työpaikoille sekä varmistetaan palveluiden hyvä saavutettavuus. Samalla voidaan hyödyntää jo tehdyt investoinnit liikenteeseen täysimääräisesti ennen uusia sekä ehkäistä yhdyskuntarakenteen hajautumista.

Joukkoliikenteen palvelutaso ja maankäytön tehokkuus

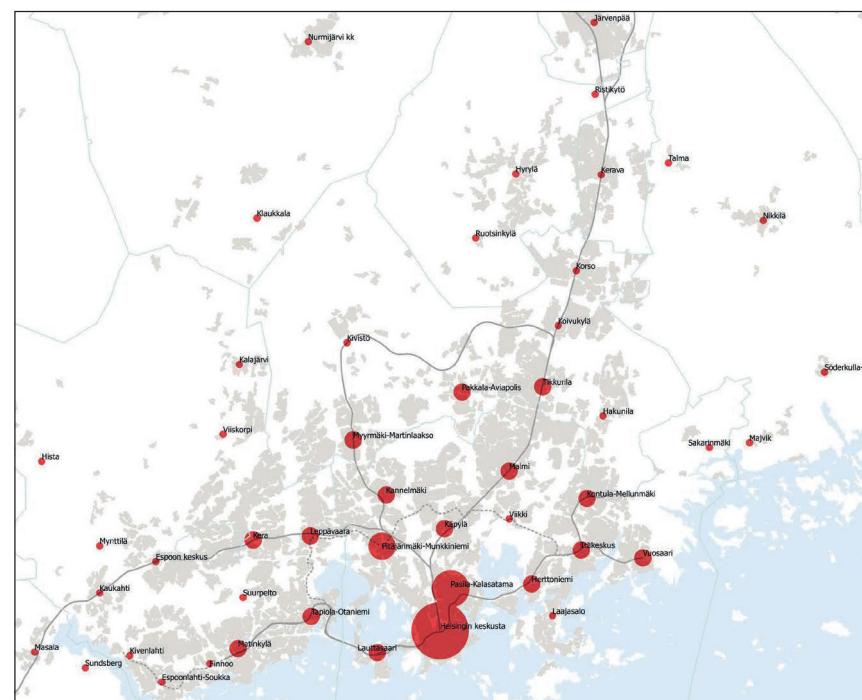

Joukkoliikenteen palvelutaso ja maankäytön tehokkuus.

Luomme nopeat joukkoliikenteen yhteydet seudun keskuksien ja solmukohtien välille

Joukkoliikenteen kilpailukyky suhteessa henkilöautoiluun on Vantaalla nykyisellään heikkoa, matka-aikojen ollessa joukkoliikenteellä helposti yli kaksi kertaa niin suuria kuin henkilöautolla. Iso osa Vantaan kaupunkirakenteesta sijaitsee lähellä junasatamaa, mutta sitä täydentävä runkolinjasto ei vielä ole lukuun ottamatta syksyllä 2015 avattua seudullista linjaa 560. Vantaalla on lisäksi useita runkotasoisia bus-sijteyksiä Helsingin suuntaan, kuitenkin ilman varsinaista runkolinjastatusta.

Solmukohtia muodostuu sinne missä usean eri suunnan joukkoliikenneyhteydet kohtaavat. Nopeiden joukkoliikenneyhteyksien osalta solmukohtia on tällä hetkellä Vantaalla vain asemien yhteydessä, sillä bussien runkolinjojen risteyskohtia ei vielä ole. Runkotasoisen palvelun väylät kuten Hämeenlinnanväylä voivat ristetä runkolinjojen kanssa kuten Vaskivuorella linjan 560, mutta näissä paikoissa vaihtoyhteydet suunnasta toiseen ovat usein vielä järjestämättä.

Seudullisen keskusverkon hahmottelua MAL-työssä. Keskusko koko kuvaa arvioitua väestö- ja työpaikkamäärän summaa vuonna 2030.

Tavoitteena on parantaa joukkoliikenteen kilpailukykyä luomalla nopeat joukkoliikenteen yhteydet Vantaalta seudun muihin keskuksiin ja solmukohtiin. Keskeisenä toimenpiteenä on luoda nykyistä kattavampi joukkoliikenteen runkoverkosto sekä toimivat vaihtopaikat. Ensimmäinen toimenpide runkolinjaston täydentämisessä on väliche Aviapolis-Mellunkallio perustettava uusi bussirunkolinja, jonka toteuttamista raitiotien tutkitaan yleiskaavassa. Toinen merkittävä tulevaisuuden kehittämistoimenpide on runkolinjan 560 jatkaminen Myyrmäestä Espooseen.

Luomme pyöräilyn laatualuejärjestelmän

Vantaalla on nykyisin kattava pyörätieverkko, mutta pyörätiet ovat tyypillisesti jaettuja kävelijöiden kanssa ja leveydeltään vaihtelevia. Pääpyöräverkko on seudullisesti määritelty, mutta sen laatu ja taso eivät Vantaalla usein erotu muusta pyöräverkosta.

Tavoitteena on luoda Vantaalle pyöräilyn laatualuejärjestelmä, joka yhdistyy seudulliseen laatualuejärjestelmiin. Pääreiteistä ja laatualueistä on tehty selvitys vuonna 2014, jossa määriteltyjen pääpyöräreittien on tarkoitus olla ensimmäinen, halvemmin toteutettava vaihe ennen laatualueitä.² Yleiskaavaa varten laatualueiden sijainteja tutkitaan tarkemmin, jotta niiden toteuttamismahdollisuukset voidaan varmistua.

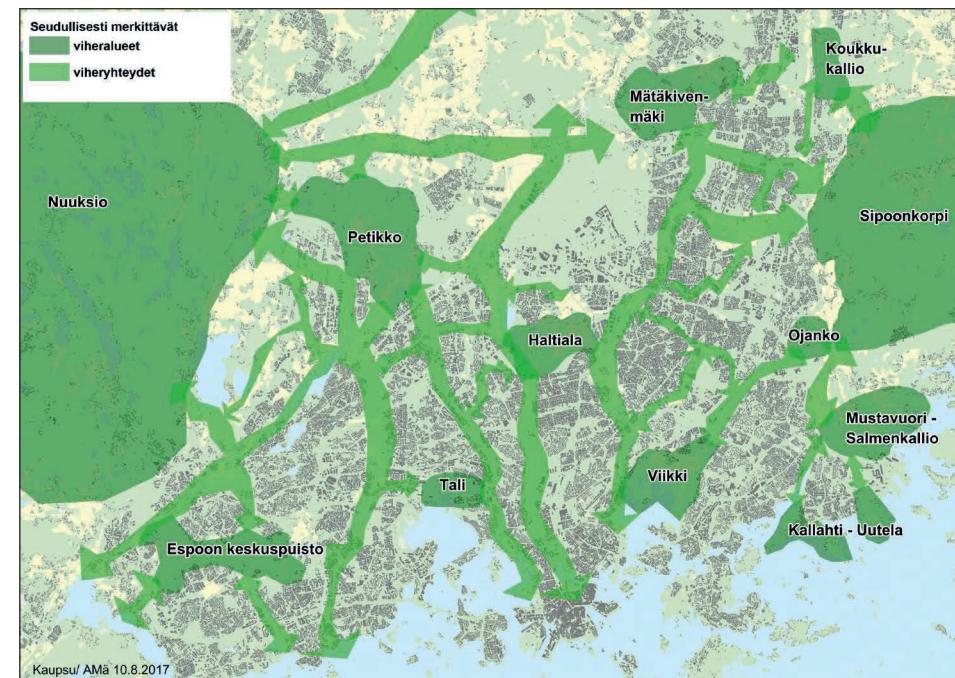

Kuva: HSL/Lauri Eriksson

Turvaamme seudullisen viheraluejärjestelmän ja vahvistamme ekologisia yhteyksiä

Seudullinen viheraluejärjestelmä on pääkaupunkiseudun vihreän infrastruktuurin runko. Vihreä infrastrukturi suunnitellaan tuottamaan ekosysteemipalveluja muun muassa siten, että ekologiset prosessit, kuten veden kierto, toimivat. Viheraluejärjestelmä on terveyden ja hyvinvoinnin lähde ihmisiille ja mahdollistaa eliöläijien ja ekosysteemien monimuotoisuutta.

Viheralueiden verkoston turvaaminen on ollut seudun suunnittelun päämääränä ensimmäisistä seutukaavoista lähtien ja nykyiset maakuntakaavat jatkavat tätä suunnitteluperinnettä. Vantaan vaalittavana ovat seudullisen verkoston keskeiset osat. Keskeisen viheralueverkoston säilyttämällä voidaan turvata merkittäväät ekosysteemipalvelut, kuten luonnon monimuotoisuus ja virkistysmahdollisuudet. Ekologiset yhteydet mahdollistavat monien eliölajiryhmien liikkumisen ja levittäytymisen elinympäristöjen välillä.

Seudullisesti merkittävät viheralueet ja viheryhteydet.³

Pääkaupunkiseudun ympärillä olevia laajoja viheralueita on kutsuttu viherkehäksi. Viherkehä tekee Helsingin seudusta ainutlaatuisen pääkaupungin. Kaksi viheralueita ovat ylitse muiden, Nuukson ja Sipoonkorven kansallispuistot ympäristöineen. Laajoja kokonaisuksia ovat lisäksi Espoon keskuspuisto, Petikko, Lajaalahti, Haltiala, Viikki, Kallahti, Uutela, Ojanko, Mätäkivenmäki ja Koukkukallio. Seudullisesti merkittävien viheralueiden sisällä on myös monia valtakunnallisiin luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita.

Tavoitteena on vaalia keskeistä viheraluejärjestelmää sekä vahvistaa sen ekologisia yhteyksiä. Yleiskaavassa tulee määritellä tärkeimpien yhteyksien sijainnit toimenpiteiden kohdistamiseksi. Ekologisten yhteyksien vahvistaminen voi tarkoittaa sekä olevien yhteyksien säilyttämistä että uusien luomista. Paikoin voi olla tarpeen myös rakentaa vihersiltoja suurien liikenneväylien yli. Ekologiset yhteydet voivat olla myös itsessään elinympäristöjä kasveille ja tietylle eläinlajistolle.⁴

Ekosysteemipalvelut ovat luonnon ihmisielle ja yhteiskunnalle tuottamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä.⁵ Kuvassa ekosysteemipalveluja CICES-luokittelua hieman mukailleen.

Kaupungin viher- ja vesialueet tuottavat ja ylläpitävät ihmisielle monia hyötyjä eli ekosysteemipalveluja. Esimerkiksi ruoan tuotanto, pölytys, hulevesien synnyin ehkäisy, pohjaveden muodostuminen, tulvahuippujen tasaaminen poikkeustilanteissa, liikenteen pienhiukkasten sitominen, paikallisilmaston säätely ja hiihen sitominen ovat kaikki sidoksissa ekologisiin prosesseihin ja ekosysteemien toimintaan. Ekosysteemipalvelut turvataan säilyttämällä ja luomalla siniviherrakennetta.

Ekosysteemipalvelunäkökulma auttaa huomioimaan kaupunkiympäristön erilaisia arvoja kokonaisvaltaisemmin. Ekosysteemipalvelut kartoittamalla voidaan esimerkiksi selvittää mitkä alueet tai paikka tuottavat samanaikaisesti useita erilaisia hyötyjä.⁶ Ekosysteemipalvelujen tunnistaminen konkretisoii viherrakenteen merkityksen ja auttaa siten esimerkiksi vertailemaan maankäyttövaihtoehtoja erilaisten tavoitteiden kannalta. Ekosysteemipalvelut luokitellaan uusimman CICES-luokituksen⁷ mukaan tuotanto-, tuki- ja säätelypalveluihin sekä kulttuuri-palveluihin.

Varmistamme teknisten verkostojen ja tavaraliikenteen toimivuuden

Tekniset verkostot takaavat asukkaille ja yrityksille perusfamiliteetit kuten sähkön, veden ja lämmön. Olemassa olevat verkostot vaikuttavat myös yhdyskuntarakenteen tiivistämisen mahdollisuuksiin. Teknisten verkostojen nykytila on hyvä, vaikka korjausvelkaa on kertynyt etenkin vesihuoltoverkosten osalta.

Energiahuollon osalta tavoitteena on säilyttää olemassa oleva verkosto ja mahdollistaa sen häiriötön toiminta ja kehittäminen. Tähän pyritään säilyttämällä nykyiset ja yhä tarpeellisiksi nähdyt mutta vielä toteutumattomat alue- ja yhteystarpeet, sekä osoittamalla tarvittavat uudet energiahuollon alueet ja yhteydet. Tavoitteena on lisäksi tukea uusiutuvan energiantuotannon mahdollisuuksia. Yleiskaavassa tulee selvittää voimajohtoverkon maakaapeloinnin mahdollisuuksia.

Vesihuollon osalta tavoitteena on, että nykyistä vesihuoltoverkostoa kunnossapidetään ja saneerataan sitten, että vesihuoltopalveluiden toimintavarmuus ja veden laatu säilyvät hyvinä. Vesihuoltoverkostoa laajennetaan yhdyskuntarakenteen lajenemisen edellyttämässä tahdissa ja vedenjakelun varmuus turvaataan ennakoivasti merkittävillä putkilinjoilla.

Teknisillä verkostoilla tarkoitetaan energianinfrastruktuuria, vesihuoltoa, ylijäämäiden varastointialueita, lumenkaatopaikkoja sekä teknisiä tukikohtia kuten varikkooja. Energianinfrastrukturi sisältää maakaasun runkojohdot laitteineen, sähkön 400 kV ja 110 kV voimajohdot ja niihin liittyyvät sähköasemat sekä kaukolämmön ja sähkön tuotannon. Vesihuoltoverkostoja ovat vesijohto-, jätevesiviemäri- sekä hulevesiverkosto.

Tavoitteena on edistää maa-aineisten ja purkumateriaalien resurssiväistä käyttöä vähentämällä kuljetuksia täytönmaille ja hyödyntämällä ylijäämämaita alueella esimerkiksi meluvallien rakentamisessa. Yleiskaavan yhteydessä tulee selvittää tarve uudelle täytömkivvaraikselle.

Vantaan pääteillä on merkittävä rooli valtakunnallisen tavaraliikenteen sujuvuudessa.

Tavaraliikenteen tulee säilyä toimivana, jotta arjen kuljetukset kuten päivittäis-tavaroiden toimitukset kauppoihin sujuvat, ja jotta esimerkiksi teollisuus- ja logistiikkaryityksillä on edellytykset toimia Vantaalla. Toimivuus on tällä hetkellä Vantaalla melko hyvä ja matka-ajat ovat ennustettavia ruuhka-aikojen ulkopuolella. Ruuhkassa nopeudet laskevat alle 60 prosenttiin nopeusrajoituksen mukaisesta nopeudesta lähinnä Hämeenlinnanväylällä, Tuusulanväylällä, Lahdenväylällä ja Kehä III:lla⁸.

Tavoitteena on, että Vantaan pääväylät eivät ruuhkaudu kaupungin kasvaessa niin että tavaraliikenteen toimivuus vaarantuu. Liikenteen sujuvuus pääväylillä sekä etenkin logistiikka-alueiden lähellä tulee varmistaa yleiskaavan edetessä laadittavalla liikenne-ennusteilla. Eräs merkittävä keino parantaa tavaraliikenteen toimivuutta on maantie 152:n jatkeen linjauksen siirtäminen yleiskaavassa pohjoisemmaksi Hämeenlinnanväylän ja Klaukkalan ohikulkutien tulevaan liittymään⁹. Lisäksi erikoiskuljetusreittien toimivuus on taattava niin että kuljetukset voidaan mahdollisuksien mukaan jatkossakin tehdä keskustojen ja muiden tiividen alueiden ulkopuolella.

Luvun 5.2 viitteet:

- 1 Vantaan kaupunki (2014)
- 2 Strafica Oy (2014)
- 3 Mäkinen (2017)
- 4 Ojala (2016)
- 5 Millennium Ecosystem Assessment (2005)
- 6 Kankainen & al. (2017)
- 7 Haines-Young & Potschin (2012)
- 8 Strafica Oy (2017)
- 9 Ramboll (2015)

5.3 | KANSAINVÄLINEN LENTOKENTTÄKAUPUNKI SEUDUN KASVUN MOOTTORINA

Vantaa on Suomen merkittävimmän kansainväisen lentokentän kotikaupunki. Tulevaisuuden kaupungit rakentuvat vilkkaiden lentokenttien läheisyyteen. Vantaa on kasvamassa monimuotoinen ja elävä kaupunki sisältäen asumista, työpaikkoja sekä julkisia ja yksityisiä palveluja. Samalla lentokenttä ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan Aviapoliksen yhä vilkastuva ja monipuolistuva toiminta luo elinvoimaisen vastinparin Helsingin ydinkeskustalle.

Lentokenttä sijaitsee Suomen metropolialueen keskellä, kansainvälisten ja kansallisten liikenне- ja matkailijavirtojen solmukohdassa. Sinne on helppo saapua lentäen, junalla tai autolla. Helsinki-Vantaan lentoasema on Euroopan ja Aasian välisen lentoliikenteen merkittävä solmukohta ja sen kautta kulkee vuosittain yli 17 miljoonaa matkustajaa. Tämä lentokentän mukanaan tuoma toimelaisuus ei voi olla säteilemättä myös muualle Vantaalle sekä Helsingin seudulle. Sen luomat elinkeinoelämän toimintamahdollisuudet ovat Suomen mittakaavassa täysin ainutlaatuiset.

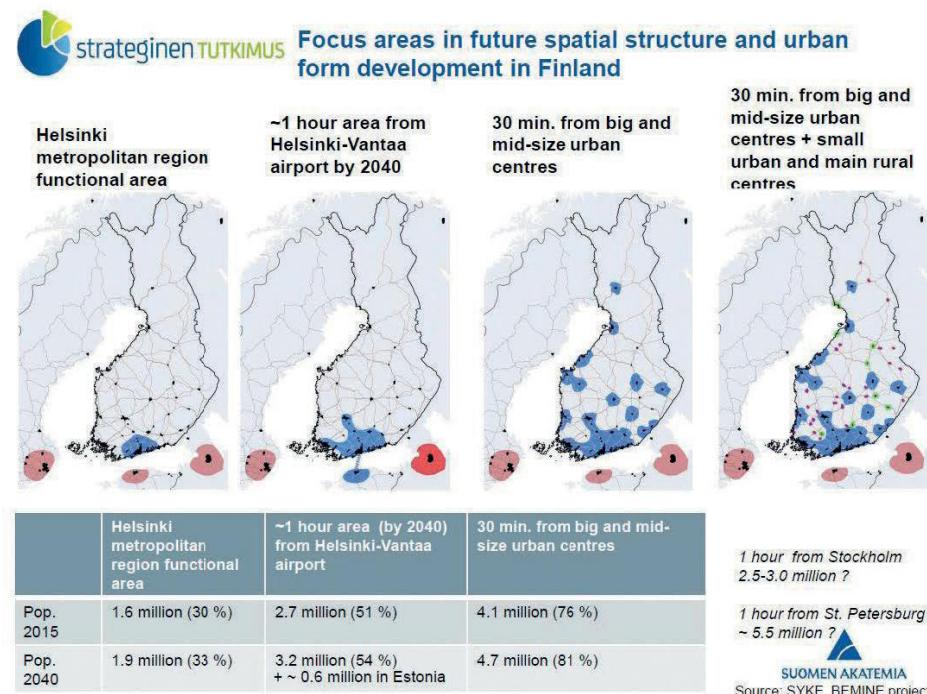
Varmistamme lentokentän kasvun edellytykset ja lentämisen ympäristöhäiriöiden hallinnan

Helsinki-Vantaan lentokenttä on Vantaan suurin työpaikkakeskittymä ja hyvin merkittävä vetovoimatekijä, mutta samalla lentoliikenne aiheuttaa ympäristöhäiriötä mikä rajoittaa maankäytön kehittämistä. Molempien näkemysten ymmärrys ja hallitu ohjaaminen ovat Vantaan kannalta tärkeitä. Helsinki-Vantaan lentokenttä on kasvanut viime vuosina merkittävästi sekä rakenteellisesti että matkustajamäärältään. Finavia on käynnissä merkittävä kehitysohjelma lentokentän laajentamiseksi, joten lentoliikenteen kasvu tulee jatkumaan merkittävästi myös tulevaisuudessa. Ennusteiden mukaan vuonna 2025 kentällä on 920 päivittäistä operaatiota. Lisäksi kehitysohjelman myötä lentokentälle odotetaan syntyvän kaikkaan 5000 uutta työpaikkaa.¹ Helsingistä lentoaseman kautta pohjoiseen kulkeva rata eli lentorata lisäisi huomattavasti lentoaseman saavutettavuutta sekä lentoaseman tärkeyttä Suomen keskeisenä pisteenä.

Lentokentän ympärille Aviapolikseen on kehittynyt monipuolista lentokenttäkaupunkia, joka vetää puoleensa yrityksiä, asumista ja muuta lentokentän läheisyydestä hyötyvää toimintaa. Suomella on muihin Pohjois-Euroopan maihin verrattuna ainutlaatuinen mahdollisuus yhdistää maan suurimmat kaupunkiseudut (ja Tallinna) ja päälentoasema toisiinsa nopeilla yhteyksillä ns. Tunnin Suomeksi.

Yleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa monipuolisen ja elinvoimaisen kehityksen jatkuminen. Tärkeää on mahdollistaa sekä lentokentän toiminnalliset edellytykset, että lentokentän lähialueiden kasvu. Keskeistä lentokentän ja lentokenttäkaupungin kehityksessä ovat lentokenttäalueen ja sitä ympäröivän lentokenttäkaupungin yhteensovittaminen ja raja-alueiden yhteen kurominen.

Lisäksi tavoitteena on osoittaa lentoradan linjaus ja parantaa lentoaseman saavutettavuutta joukkoliikenneyhteyksiä kehittämällä, mm. osoittamalla pikaraitien reitti Tikkurilasta Aviapoliksen kautta lentoasemalle.

Suunnitteilla olevien raidehankkeiden toteutuessa Helsinki-Vantaan lentokenttä voisi toimia ns. Tunnin Suomen moottorina jo vuonna 2040².

Lentokoneet kehittyvät jatkuvasti hiljaisemaksi, mutta samalla nousujen ja laskujen määrä Helsinki-Vantaalla on kasvanut. Myös lentokoneiden keskikoko on kasvussa. Lentokoneet tulevat aiheuttamaan jatkossakin merkittävästi melua lento- reiteillään. Yleiskaavassa osoitetaan lentomelualueet ja määritellään yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa pitkän aikavälin lentoväylät.

Helsinki-Vantaa lentokenttä. Vantaan kaupungin aineistopankki / Pekka Turtiainen

Vahvistamme Vantaan kansainvälisiä vetovoimatekijöitä luonnosta lentokenttään kaupungin elinvoiman kehittämisenä

Työn tekeminen ja liiketoimintakonseptit ovat suressa muutoksessa. Kansainvälijys, digitaalisuus, etätyö vievät muutosta voimakkaasti eteenpäin. Vantaan on vastattava muutokseen monipuolisilla ja laadukkailla työ- ja asumisympäristöillä. Kansainväliselle tai kasvuyritykselle ei riitää melko hyvät toimitilat tai yritystontit vaan vaatimustaso on kasvanut ja kaupungin tarjoaman kokonaisuuden on oltava tasapainossa. Myös vakaa ja turvallinen yhteiskunta sekä viihtyisä elinympäristö ovat tärkeitä vetovoimatekijöitä yritysten valitessa sijaintipaikkaansa.³ Tämä liittyy keskeisesti työvoiman saatavuuteen sekä työntekijöiden haluun asua ja työskennellä Vantaalla. Varsinkin erityisosaaajien houkuttelemiseen Vantaalle tarvitaan

vetovoimaisia asuinalueita, hyviä vapaa-ajan mahdollisuuksia ja muita houkuttimia, kuten jo toiminnassa oleva Vantaan kansainvälinen koulu Kartanonkoskella.

Vantaa on viime vuosina menestynyt yritysten ja uusien työpaikkojen muodostumisen näkökulmasta poikkeuksellisen hyvin, mitätiinpä asiaa pääkaupunkiseden tai koko Suomen näkökulmasta. Uusia, pääosin yksityisen sektorin työpaikkoja on syntynyt Vantaalle vuosina 2009-2015 yli kaksi kertaa enemmän kuin Helsingin seudun 13 muuhun kuntaan yhteensä. Tätä myönteistä kehitystä selittää sekä kaupungin monipuolinen elinkeinorakenne, kiistottomat sijainti- ja saavutettavuusedut sekä maine yritysmyönteisenä kaupunkina. Kasvu ja uudet työpaikat ovat muodostuneet viimeisten vuosien aikana erityisesti Aviapoliksen ja Tikkurilan alueille, mutta kasvupotentiaalia on myös mm. Vantaankoskella ja Vehkalassa.

Vantaan merkittävät vetovoimatekijät ovat erinomaiset liikenneyhteydet. Helsingin seudun kasvaessa voimakkaasti myös markkinat ovat hyvin lähellä ja lentoyhteyksien kautta koko maailma helposti saavutettavissa. Tavoitteena on vahvistaa Vantaan jo olemassa olevia vahvuksia korostaen lentokentän luomia mahdollisuuksia ja Vantaan erinomaista sijaintia Helsingin seudun ytimessä.

Kalastusta Vantaankoskella. Vantaan kaupungin aineistopankki / Pekka Turtiainen

Vantaan hintataso on vielä selvästi edullisempi kuin Helsingin tai Espoon. Tämä on mahdollistanut monipuolisen työpaikka- ja asukasrakenteen muodostumisen Vantaalle. Monipuolisen työvoiman saatavuuden ja erilaisten yritystoimintojen näkökulmasta tästä on perusteltua pitää kiinni.

Vantaalaisen luonnon ja kulttuurimaiseman suojele mahdollistaa niihin perustuvan matkailun kehittämisen. Luonnonläheisyys ja Vantaalla erityisesti metsämaisemat ovat maailman pääkaupunkiseutujen joukossa ainutlaatuinen piirre, jota voidaan hyödyntää mm. hyvinvointimatkailussa. Vantaan laajat metsäalueet ja puhdas luonto voivat tarjota mm. Aasiasta saapuville stop-over-matkustajille totuttusta poikkeavan luontoelämyksen vähällä vaivalla lentokentän läheisyydessä.

Kehitämme Vantaan pääkeskustoista Tikkurilasta, Aviapoliksesta ja Myyrmäestä monipuolisia työpaikkojen ja palvelujen keskittymää

Vantaan keskuksista Tikkurilasta, Aviapoliksesta ja Myyrmäestä on mahdollista kehittyä seudullisesti vetovoimaisia toimistoja, kaupan ja palvelujen keskittymiä. Nämä keskustat ovat jo vakiinnuttaneet asemansa osana Helsingin seudun keskusverkostoa. Toki muillakin keskusta-alueilla työpaikkarakentaminen on todennäköistä ja tavoiteltavaa, mutta kohdentamalla resursseja näihin pääkeskuksiin on mahdollista saavuttaa suurempia positiivisia vaikutuksia.

Vantaan keskusta-alueet ovat rakenteeltaan, historialtaan ja kasvuvauhdiltaan hyvin erilaisia. Keskusta-alueet ovat kehittyneet viime vuosina erityisesti Tikkurilassa, Pakkalassa ja Kivistössä. Kasvu on perustunut merkittävältä osalta asuinkerrostalojen rakentamiseen, mistä johtuen työpaikkojen ja palvelujen määrä ei ole keskustoissa juuri kasvanut.

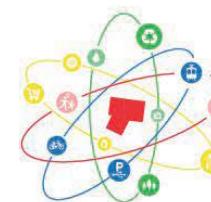
Tavoitteena on kehittää Vantaan pääkeskuksista monipuolisia työpaikkojen ja palvelujen keskittymiä. Pääkeskusten lisäksi pienempiä keskuksia kehitetään paikallisista lähtökohdistaan. Tähän on hyvät edellytykset keskustojen sijoittuessa seudullisesti hyville paikoille, niiden väestön kasvaessa merkittävästi ja niiden kytkeytyessä tehokkaalla joukkoliikenneyrjestelmällä muihin alueisiin. Keskustoissa tavoitellaan sekoittunutta rakennetta, jossa asumisen ja toimitilojen korttelit vuorottelevat tai toiminnot sijoittuvat samaan, niin kutsuttuun hybridirakennukseen.

Tavoite vaatii työpaikkarakentamisen osoittamista keskustojen keskeisille korttelialueille ja riittävän liiketilamääärän rakentamista tärkeimpien kulkuyhteyksien varsiille. Kaupan ja liiketilojen sijoittumisen näkökulmasta keskustoihin tulee mahdollistaa suurienkin palvelukokonaisuksien rakentaminen. Toisaalta kaupan sijoittuminen keskustoihin vaatii määritietoista kaupan ohjausta keskustojen ulkopuolella.

"Sosiaalinen atomi" kuvailee korttelirakennetta, jossa erilaiset toiminnot sekä rakennustyyppit muodostavat mielenkiintoisen ja elävän kokonaisuuden.⁴

AVIAPOLIS- NEIGHBOURHOOD

The social atoms - the dense network of shared functions and activities - are framed by an exciting mix of work and housing typologies. The blocks embrace diversity, encouraging a combination of building heights, typologies, configurations and uses.

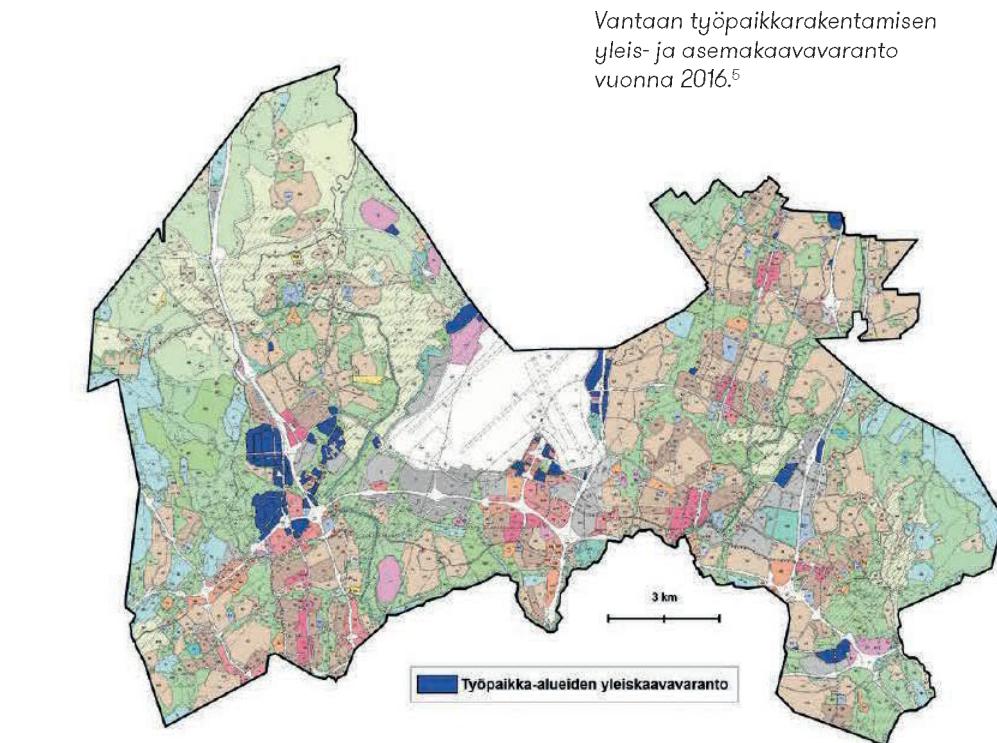
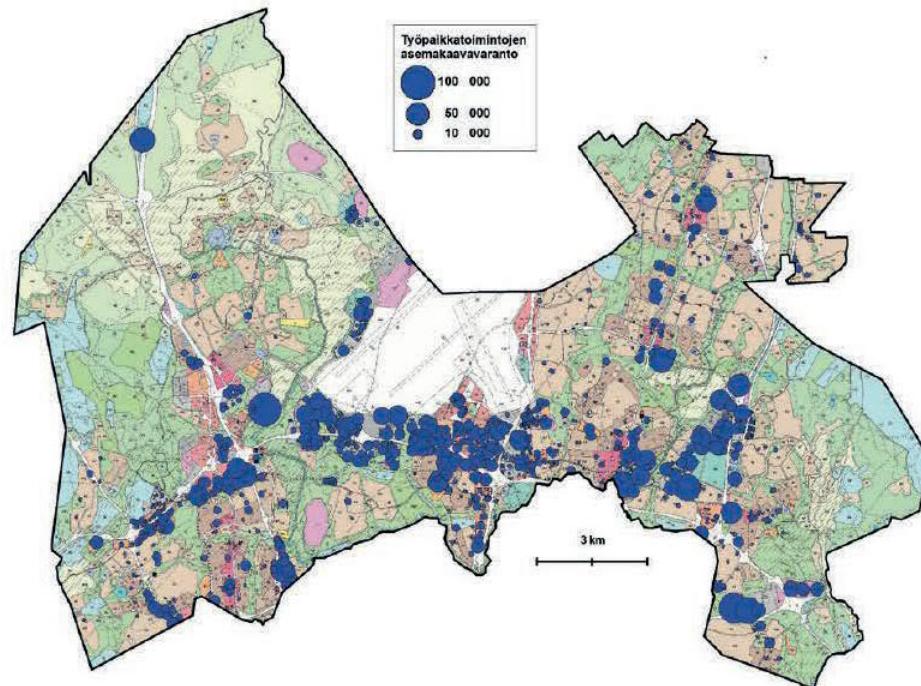
Turvaamme riittävät työpaikkarakentamisen mahdollisuudet

Vantaan työpaikkarakentamisen kaavavaranto mahdollistaa toimitilarakentamisen useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Suurta kaavavarantoa selittää merkittävä osin laaja lentomelualue, jolle ei voida osoittaa asumista tai muita melulle herkiä toimintoja. Vantaan yhdyskunta- ja kaupunkirakenne mahdollistaa hyvin erityyppisten työpaikkatoimintojen sijoittumisen kaupunkiin. Tämä on etu, koska siten Vantaan kehitys ei ole riippuvainen yhdestä tai kahdesta toimialasta.

Viime vuosina toimistorakentaminen on keskittynyt Aviapolikseen. Vaikka pääkaupunkiseudulla on ylitarjontaa toimistotiloista, on uusille toimistoille kuitenkin tarve. Tämä johtuu mm. vanhojen kiinteistöjen toimimattomista rakenteellisista

ratkaisuista tai haasteellisista sijainneista. Toimitilojen määrän nettokasvu on vähäistä, sillä työtapojen muutosten myötä tilantarve työntekijää kohden on pienentynyt. Lisäksi vanhoja toimistotiloja muunnetaan uuteen käyttöön. Uudet toimistot keskittyvät hyviin palveluiden sekä joukkoliikenneyhteysien yhteyteen sen sijaan, että ne sijoittuisivat sattumanvaraisesti kaupunkirakenteeseen.

Yleiskaavan tavoitteena on turvata riittävät ja monipuoliset työpaikkarakentamisen mahdollisuudet. Keskeistä on tunnistaa parhaimmat sijainnit tulevaisuuden työn tekemisen näkökulmasta ja mahdollistaa niiden kehitys riittävillä aluevaraiksilla. Asemanseudut ovat erinomaisesti saavutettavissa erilaisin joukkoliikennevälainein, jolloin asemien lähelle on järkevä toteuttaa paljon työvoimaa edellyttävää työpaikkatoimintaa.

Vantaan työpaikkarakentamisen yleis- ja asemakaavavaranto vuonna 2016.⁵

Merkittävästä työpaikkarakentamisen kaavavarannosta johtuen joitakin aluevarauksia on mahdollista osoittaa muuhun käyttöön. Varsinkin lentomelualueen ulkopuolelle sijoittuville taantuville työpaikka-alueille voitaisiin tulevaisuudessa rakentaa asuntoja. Yleiskaavassa tulee selvittää tämän tyypisten alueiden tulevaisuuden käytötarkoitukset.

Paljon tilaa vievät toiminnot siirtyvät jatkuvasti kauemmaksi Helsingin seudun ytimestä, eikä Vantaa pysty vastaamaan kaikkein suurimpien logistiikkahankkeiden tarpeisiin. Sen sijaan jo olemassa olevien yritysten toiminta ja keskisuuret hankkeet tulee mahdolistaa kaupungin alueelle. Uudet paljon tilaa vaativat työpaikka-alueet tulee ohjata lentomelualueelle.

Työpaikkarakentamisen mahdollisuksien ohella tulee hallita joidenkin toimintojen aiheuttamia haittoja. Tiettylle alueille on keskittynyt useita ympäristöhäiriötä aiheuttavia toimintoja. Keskittäminen kokoaa toiminnot niin, että ne eivät levitä ympäri kaupunkia, mutta tiivistymien lähellä toimintojen yhteisvaikutukset voivat aiheuttaa lähialueiden asukkaille merkittävää haittaa.

Erityisesti ne toiminnot, joiden merkittävin haitta muodostuu liikenteestä, vaikuttavat niille varatuun alueen ulkopuolelle. Esimerkiksi tilapäisestikin toimivat murskaamot olisi hyvä liikenteen minimoimiseksi sijoittaa alueille, joilla tulee olemaan paljon rakentamista. Ympäristölupamenettelyllä ei voida kokonaan hallita haittoja, sillä kaikki haittaa aiheuttavat toiminnot eivät tarvitse ympäristölupaa. Niiden sijoittumista voidaan kuitenkin ohjata kaavalla.

Yleiskaavassa tavoitteena on selvittää, miten voidaan tukea kiertotaloustoimintaa ja vahvistaa toimijoiden keskinäistä synergiaa. Kiertotalouteen liittyvien toimijoiden, palveluketujen, innovatioverkostojen sekä viranomaisten yhteistyötä edistävällä toiminnalla kunta voi luoda sellaisia uusia liiketoimintamahdollisuuksia, jotka luovat uusia työpaikkoja sekä samalla edesauttavat asukkaiden hyvinvointia ja ympäristön resurssviisasta käytöä.

Luvun 5.1 viitteet:

- 1 Finavian uutiskirje (16.11.2016)
- 2 Ristimäki (2017)
- 3 Keskuskauppakamari (2016)
- 4 Mandaworks AB (2017)
- 5 Vantaan kaupunki (2017a)

MAANKÄYTÖN KEHITYSKUVA

Yleiskaavan kehityskuva 2017, selitteet

Tavoitetilan suuntaan johtavaa polkuja on hahmoteltu maankäytön kehityskuvassa. Kehityskuvaan on koottu tausta-analyyseista ja tavoitteista johdetut suuntaviivat kartalle, jotka tukevat yleiskaavan laatimista.

Monipuoliset kaupunkikeskustat ja urbaanit käytävät...

...ovat kaupunkirakenteen solmuja, toiminnallisia tiivistymiä ja kaupunkilaisen laatuumpäristöjä. Alueiden maankäytöötiivistetään huolehtien samalla niiden toiminnallisesta monipuolisuudesta.

Erityistä huomiota kehittämisenä tulee kiinnittää kaupunkiympäristön laadun parantamiseen sekä jalankulun ja pyöräilyn rooliin osana liikumisypäristöä.

Kullakin kaupungin keskustalla on oma kehityspolkansa ja niiden omaleimaisuutta ja identiteettiä vahvistetaan. Keskustojen tiivistyessä varmisteetaan, että vehreys säilyy niiden vetovoimatekijänä. Keskustoissa on tarjolla monipuoliseksi erilaisia asumisen ja työntekon vaihtoehtoja.

Tiivistyneen maankäytön alue

Alue, jolla hyvät joukkoliikenneyhteydet luovat edellytyksiä maankäytön tiivistämiseen. Maankäytöö tehostetaan tukeutuen joukkoliikenteen runkoyhteyksiin.

Keskeisimmillä alueilla liikkumisypäristöä kehitetään keskustamaisena. Alue tarjoaa jatkossakin monipuolisia asumisen ja työntekon vaihtoehtoja.

Asumisen kaupunki

Asuinvaltaisina kehitettävät alueet.

Työntekon kaupunki

Työpaikkavaltaisina kehitettävät alueet.

Lentokenttäkaupunki

Lentokenttäkaupunki yhdistää Suomen suurimmat kaupunkiseudut toisiinsa ja maailmalle. Lentokentän lähialueesta rakennetaan toiminnoiltaan monipuolinen globaalien ja seudullisten virtojen kohtaamispalvelut. Alueen yhteyksiä kansalliseen kaupunkirakenteeseen kehitetään.

Joukkoliikenteen runkoalue

Alue, jolla joukkoliikenneyhteyksiä kehitetään seudullisen runkoverkon osana.

Lähiliikenteen junasatamat

Pyöräilyn laatuuhetydet

Yhteysväli, jolle kehitetään korkeatasoinen nopean pyöräilyn väylä.

Seudullinen viherrakenne

Seudullisesti tärkeät laajat ja yhtenäiset viheralueet sekä niitä toisiinsa yhdistevät viheryhteydet.

Kaupungin sisäinen viherrakenne

Alueet täydentävät seudullista viherverkostoa kaupunkirakenteen sisällä ja tarjoavat asukkaille tärkeitä lähivirkistyspaikkoja.

Identiteettimaisemat

Kaupungin identiteetille tärkeä kulttuurimaisema-alue, jonka arvoja vaalitaan suunnittelussa.

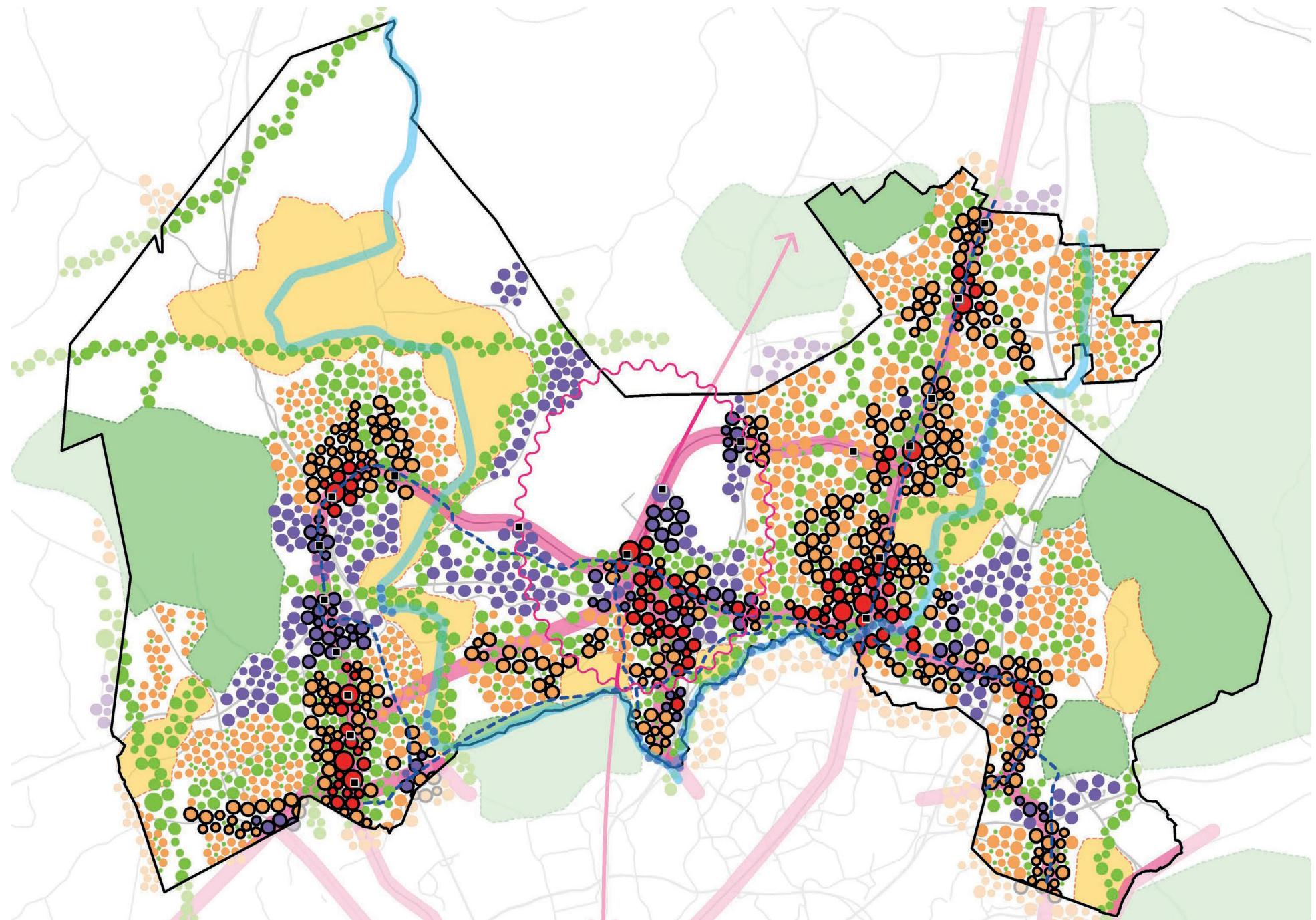
Joki

Kaupunkia halkovat jokiuomat.

Jokivarsivyöhyke

Jokien varsilla sijaitsevan kaupunkirakenteen kannalta kiinnostavat jokivyöhykkeet, joilla selvitetään paikalliset joen rannan mahdollisuudet kehittää vyöhykkeen virkistyskäyttöä osana ympäriovia kaupunkirakennetta maisema-, luonto- ja kulttuuriarvot huomioon ottaen.

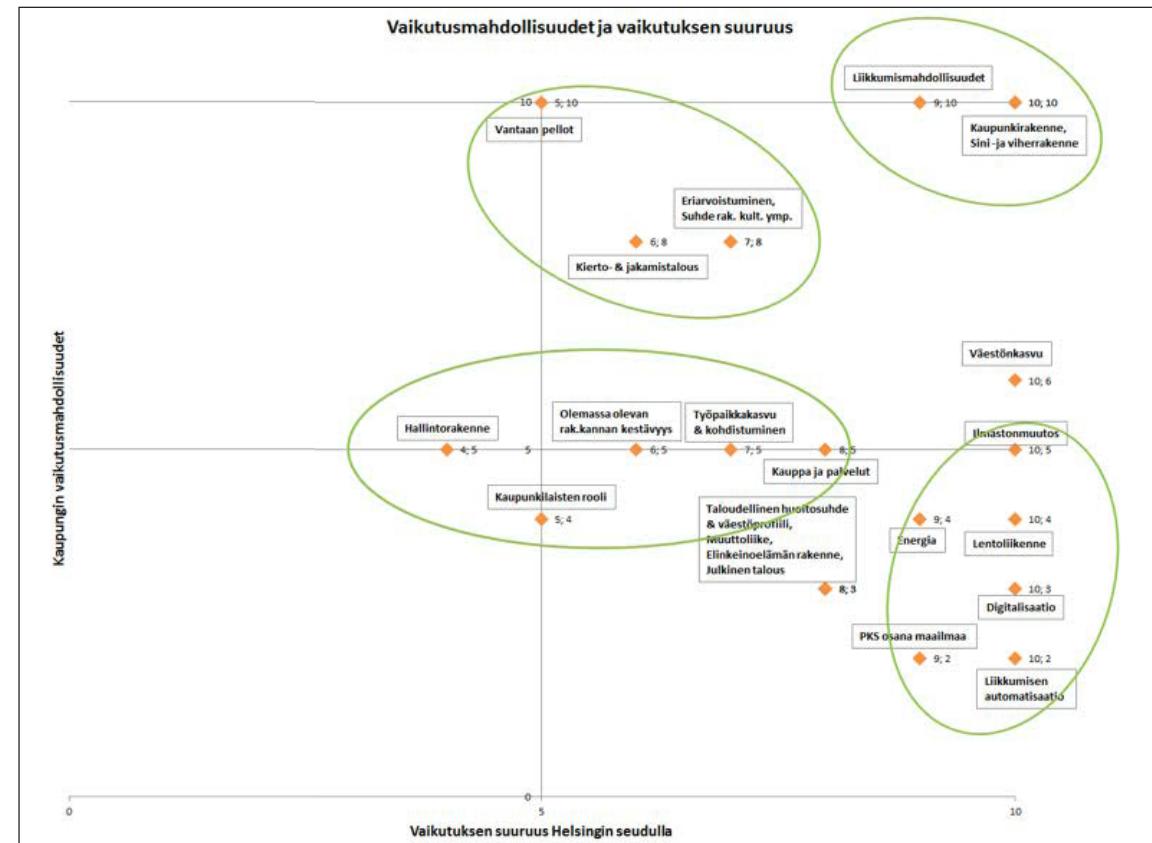
7

MITEN TAVOITTEET MUODOSTETTIIN

Yleiskaava 2020 tavoitteiden työstö aloitettiin keväällä 2017 skenaariotyöskentelyllä. Yleiskaavatyöryhmän omana työnä tutustuttiin eri yhteistyötahojen laatimiin skenaarioihin tulevaisudesta ja niitä hyödyntäen työpajatyöstöllä koottiin muutama vaihtoehtoinen Vantaan mahdollinen kehityskulku. Näistä kuvauksista poimittiin tavoiteltavia ja ei-tavoiteltavia tilanteita. Tavoiteltavia kehityspolkuja kiinnitettiin yksityiskohdaisiin asioihin, jotka jaettiin eri mittakaavatasoon teemoihin, kansalliseen/kansainväliseen, seudulliseen ja paikalliseen teemaan. Kaikissa teemoissa tavoiteasettelua on ohjannut kaupungin kestävä kehittäminen. Kestävä kehitys on läpileikkaava kehityskulku, jolle ei ole vaihtoehtoja. Kestävästi kehityksestä muodostettiin tavoitteiden raamiksi kutsuttu asiakenttä, jonka läpi eri teemoissa esitettyt tavoitteet heijastettiin.

Tavoitteiden luonnostelua tehtiin ensin yleiskaavatyöryhmän omana työnä, jonka jälkeen luonnosten jatkotyöstöön kutsuttiin mukaan asiantuntijuus kaupungin kaikilta toimialoilta. Alustavia tavoitteita työstettiin kaupungin eri toimialojen virkamiehille suunnatulla työpajatyöskentelyllä ja keskustelutettiin eri toimialojen johtoryhmissä. Tavoitteiden muodostamisessa painotusta kehityksen suunnalle vahvisti Vantaan tulevaisuuskuvat -projektiin tulokset, mitkä valmistuivat samanaikaisesti tavoitteiden laadinnan yhteydessä.

Yleiskaava 2020 tavoitteet on sovitettu yhteen Vantaan asunto-ohjelman ja resurssiviisaudentiekartan kanssa. Tavoitteiden laadinnassa on huolehdittu yhtenäisestä linjasta seudun MAL-suunnitelman valmistelun kanssa.

Vantaan muutostekijöiden haarakointia yleiskaavatyöryhmän tavoitetyöpajassa keväältä 2017.

Kaupunkilaisten näkemyksiä kartoittamassa: Vantaan tulevaisuuskuvat

Yleiskaavatyön pohjaksi koottiin vantaalaisilta asukailta toiveita kaupungin tulevaisuudesta Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Tulevaisuuskuvien tekemiseen osallistui tuhansia kaupunkilaisia verkkokokseyiden, tapahtumien ja muiden kohtaamisten kautta. Aineisto antaa hyvän käsityksen kaupunkilaisten arvoista ja pitkän tähtäämisen kehittämistoiveista.

Kuntien strategisen suunnittelun tulee mukautua uusiin haasteisiin. Parhaiten tämä onnistuu keskittymällä kuntien voimavaroihin (Majoinen, 2017). Vantaan tulevaisuuskuvissa kaupunkilaisten ajatuksista kiteytettiin neljä ydinteemaa ja niihin liittyvät Vantaan voimavarat.

Vantaan tulevaisuuskuvissa kaupunkilaisten ajatuksista kiteytettiin neljä ydinteemaa ja niihin liittyvät Vantaan voimavarat.

Kaupunkilaisten yhdenvertainen kohtelu korostuu kaupunkilaisten arvoissa. Toivotaan, että eri elämäntilanteissa ja erityyppisillä alueilla eläviä kaupunkilaisia kohdellaan yhdenvertaisesti. Toisaalta toivotaan alueiden erityispiirteiden kunnioittamista keskustoista maaseudulle – ei samanlaista kaupunkia kaikkialle.

Kyselyvastaajien korostamia teemoja kaupungin kehittämisesä ovat vehreyden merkitys, yhteisöllisyys ja kaupunkilaisten aktiivisuuden edistäminen

sekä kaupungin sujuvuus. Kaikkiin näihin liittyy tasa-arvon näkökulma: Vehreän ympäristön tuottama terveysvaikutus on kaikkien saavutettavissa. Huokoisessa kaupungissa eri lähtökohdista tulevilla asukkailla on hyvät vaikutusmahdollisuudet. Yhteyskien kaupungissa myös paikasta toiseen pääsee sujuvasti myös jalan, pyörällä tai julkisen liikenteen yhteyksillä.

Vehreä vallankumous tapahtuu kaupungissa, joka kasvaa luonnon ja kaupungin monimuotoisuutta kunnioittaen. Kaupungin kasvua ja tiivistymistä pidetään pääosin toivottavana, ja uusien asuntojen ja työpaikkojen toivotaan löytyvän keskuustoista tai hyvien kulkuyhteyksien päästä. Samaan aikaan kaupunkilaiset toivovat vahvasti, että kaupunki kasvaa luonnon ehdoilla. Vantaalla halutaan nauttia hyvistä ja kattavista viheralueista myös tulevaisuudessa. Tiiviisti rakennettujen alueiden vehreyden laatu ja käytettävyys korostuvat erityisesti. Keskustojen tiivistäminen ja uudistaminen tekee mahdolliseksi laadukkaamman rakentamisen ja ympäristön vehreys parantaa kaikkien kaupunkilaisten viihtyvyyttä.

Huokoinen pinta viittaa siihen elävään toiminta-alueeseen, jossa kaupungin organisaatio osaa sujuvasti ottaa vastaan kaupunkilaisten aloitteellisuuden ja auttaa sen toteuttamisessa. Huokoinen kaupunki näkee aktiiviset kaupunkilaiset voimavarana ja tukee yhteisöllistä toimintaa. Kaupunkilaiset toivovat yksiselitteisesti, että asukkaiden kiinnostus kaupungin asioihin kasvaa ja vaikutusmahdollisuudet säilyvät tai paranevat. Vaikuttamisen kanavien tulee olla monipuolisia. Löheiset ihmiset tekevät elämästä merkityksellistä ja aktiiviset kaupunkilaiset pitävät huolta sekä itsestään että toisistaan. Vapaa-ajan toimintaa ja vapaaehdotustyön lisääntymistä pidetään toivottavana, mutta niillä ei pidä korvata kaupungin peruspalveluita.

Yhteyskien kaupungissa liikkumisen mahdollisuudet ja palvelut tekevät sujuvasta arjesta mahdollista kaikille - lähtökohdista riippumatta. Vantaan voimavarana on sijainti liikenteellisessä väylien solmukohdassa. Lentokentän ansiosta Vantaalta on lyhyt matka myös maailmalle. Liikenteen ekologisuus mietityttää kaupunkilaisia ja valtaosa kyselyvastaajista toivoo, että julkinen liikenne toimii puhtaalla ja päästötömällä energialla. Palveluiden, erityisesti päivittäästavarakaupan ja terveydenhuollon, toivotaan olevan lähellä tai hyvin saavutettavissa myös ilman autoa.

Vantaan ja vantaalaisten tulevaisuuskuvilla rakennetaan niin kaupungin imagoa kuin asukkaiden yhteisöllisyyttäkin. Nämä yhteiset tarinat sitouttavat ja juuruttavat asukkaita kotipaikkoihinsa.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Aaltonen Riikka, Ronikomäki Niko-Matti, Antikainen Janne, Hämäläinen Timo, Laasonen Valtteri & Soininvaara Ilppo (30.10.2017). MAL 2019 - Ilmiöt ja skenaariot loppuraportti. HSL, MDI

Ala-Mantila Sanna, Heinonen Jukka & Junnila Seppo (2016). Greenhouse Gas Implications of Urban Sprawl in the Helsinki Metropolitan Area. Urban Development for the 21st Century – Managing Resources and Creating Infrastructure. Oakville, Canada

Axelsson Robert, Angelstam Per, Degerman Erik, Teitelbaum Sara, Andersson Kjell, Elbakidze Marine and Drotz Marcus K. (2013). Social and cultural sustainability: Criteria, indicators, verifier variables for measurement and maps for visualization to support planning. *Ambio*, 42(2), 215-228.

Copenhagen Climate Plan (2009). The short version. City of Copenhagen, The Technical and Environmental Administration.

Dovey Kim. (2.11.2017). "What makes cities tick? An assemblage approach to Urban Design" -luento, Kestävät kaupunkiympäristöt 2017 seminaari, Helsinki.

Ekoos Ari & Majamaa Vesa (2015). Maankäyttö- ja rakennuslaki. Edita Publishing Oy.

Finavian uutiskirje (16.11.2016). Helsinki-Vantaan kehitysohjelma luonut työtä jo 3000 henkilötyövuoden verran. <https://www.finavia.fi/fi/tiedottaminen/gjankohista/2016/helsinkivantaan-kehitysohjelma-luonut-tyota-jo-3-000-henkilotyovuoden-verran>. (Viitattu 20.10.2017.)

Haahtela Tari, Hanski Ilkka, von Herten Leena, Jousilahti Pekka, Laatikainen Tiina, Mika Mäkelä, Puska Pekka, Reijula Kari, Saarinen Kimmo, Vartiainen Erkki, Vasankari Tuula & Virtanen Suvi (2017). Luontoaskel tarttumattomien tulehdustautien torjumiiseksi. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 133, 19-26.

Haines-Young, R., & Potschin, M. (2012). Common international classification of ecosystem services (CIC-ES): Consultation on Version 4, August-December 2012.

Hallitusenvälinen ilmastonmuutospaneeeli IPCC (2013). Ilmastonmuutos v. 2013: Luonnonpiteellinen perusta. Yhteenveto päätoksentekijöille suomeksi. Ensimmäisen työryhmän osuus IPCC:n 5. arviointiraportissa. Ilmatieteen laitos, Helsinki. 35 s. (Viitattu 5.11.2017).

Helsingin kaupunki (2016). Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015 – 2030. Tilastoja 2016:1. Helsingin kaupungin tietokeskus. (Viitattu 23.10.2017)

Ilmasto-opas.fi (9.11.2017). SYKE, Aalto-yliopisto, YTK ja Ilmatieteen laitos.

Keskuskauppakamari (2016). Alueiden kilpailukyky 2016: Yritysten näkökulma. <http://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2016/09/alueiden-kilpailukyky-2016-1.pdf> (Viitattu 15.6.2017.)

Kulttuuriympäristö Museoviraston julkaisuja [2017]. <http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto>. 15.6.2017. (Viitattu 23.8.2017.)

Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020 [2014]. Valtioneuvoston periaatepäätös 20.3.2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö. Helsinki.

Käkinen Riina, Kalliala Elina, Kokkila Mervi, Lehtovaara Laura & Puhjo Elina (2017). Tuusulan Ekosysteemipalvelut. Tuusulan kunnan selvityksä.

Majoinen Kaija (7.6.2017). Luento: Miten kuntalainen ja hallinto kohtaavat onnistuneesti - kansalaistaktivismin kuntien mahdollisuuteen. Kuntademokratiaverkoston seminaripäivä.

Mandaworks AB [2017]. WTW MF. When The World Meets Finland. Aviapolis Urban Blocks-kilpailutyö.

Millennium Ecosystem Assessment (2005). Ecosystems and human well-being: Synthesis. Island Press, Washington, DC.

Mäkelä Antti, Lehtonen Ilari, Ruosteenoja Kimmo, Jylhä Kirsti, Tuomenvirta Heikki & Drebs Achim (2016). Ilmastonmuutos pääkaupunkiseudulla. Ilmatieteenlaitoksen raportteja 2016/8.

Mäkinen Anne (2017). Vantaan viherrakenneselvitys. C3:2017. Vantaan kaupunki 2017.

Ojala Anna (2016). Östersundomin yhteisen yleiskaava-alueen ekologisen verkoston julkastelu. Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto, Östersundom-projekti. https://www.hel.fi/hel2/ksv/ostersundom/ekologiset_verkostot_051216.pdf. (Viitattu 20.10.2017.)

Ottelin Juudit (2016). Rebound effects projected onto carbon footprints - Implications for climate change mitigation in the built environment. Aalto University publication series, doctoral dissertations 219/2016. Helsinki.

Ramboll (2015). Esisuunnitelma maantien 152 pohjoiselle linjauskselle väillä Hämeenlinnanväylä-Myllykyläntie. Vantaan kaupunki 2015.

Ristimäki Mika (2017). Luonnos projekti-ideaksi. (Viitattu 6.10.2017.)

Sitra (2013). Kestämötön käy kalliaksi: 10 teesiä kestävään talouteen. Sitran julkaisut 2013. (Viitattu 20.11.2017)

Sitra & Talent Vectia (2013). Luonnon hyvinvointivaikutusten taloudellinen merkitys. Sitran taustaraportteja. (Viitattu 13.10.2017.)

Sitra (2016). Kierrolla kärkeen. Suomen tiekartta kiertotalouteen 2016-2025. Sitran selvityksä 117. (Viitattu 12.11.2017.)

Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennet, E.M., Biggs, R., Carpenter, S.R., De Vries, W., De Wit, C.A., et al.. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science* 347 (6223): 1259855-1-1259855-10. DOI: 10.1126/science.1259855.

Strafica Oy (2014). Pyöräilyn laatu käytävä Vantaalla. Vantaan kaupunki.

Strafica Oy (2017). Vantaan liikenner-ennusteiden päivitys. Vantaan kaupunki.

Styf Nils (2.11.2017). "Cities and ageing population – the effects of urbanization and an ageing population on senior living." -luento, Kestävät kaupunkiympäristöt 2017 seminaari. Helsinki.

SYKE (2017). Yhdyskuntarakenteen tulevaisuus kaupunkiseuduilla - Kaupunkikudokset ja vyöhykkeet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 4/2017.

Tyriväinen Liisa, Silvennoinen Harri, Korppola Kalevi & Ylen Matti (2007). Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikuttus psykisiin hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52: 57-77.

Uudenmaan liitto (2017). Uudenmaan aluelalouden skenaariot sekä väestö- ja työpaikkaprojektiot. Taustaselvitys Uusimaa-kaavan 2050 ja Uusimaa-ohjelman valmisteluun.

Valtioneuvoston periaatepäätös (2012). Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelejan ja kestävän käytön strategiasta vuosiksi 2012-2020, Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi.

Vantaan kaupunki (2012). Vantaan ympäristöpolitiikka 2012-2020. Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 18.6.2012 § 7 Sarja A 13 ISBN 978-956-2443-410-2

Vantaan kaupunki (2014). Joukkoliikennekaupunki Vantaa. Vantaan kaupungin julkaisut

Vantaan kaupunki (2017a). Vantaan yleiskaavan ajantasaisuuden arviointi. A1/2017.

Vantaan kaupunki (2017b). Väestöskenaariot 2050. Vantaan kaupungin julkaisut

Vantaan kaupunki (2017c). Vantaan kaupunki - työpaikka- ja toimitilaennusteet, loppuraportti luonnoss 26.10.2017. Gaia Consulting.

Vantaan kaupunki (2017d). Vantaan tietopalvelun uutiskirje. Ajankohtaisista asiaista, tutkittua tietoa 3.10.2017.

Vilkama Katja, Lönnqvist Henrik, Väliniemi-Laurson Jenni, & Tuominen Martti (2014). Erläistävän pääkaupunkiseutu: Sosio-ekonomiset erot alueittain 2002 – 2012. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Votsis Anastasios (2017). Space and Price in Adapting Cities: Exploring the Spatial Economic Role of Climate-Sensitive Ecological Risks and Amenities in Finnish Housing Markets. Academic Dissertation. Department of Geosciences and Geography Faculty of Science, University of Helsinki. 2017.

WWF (2016a) Living Planet -raportti 2016: Tiivistelmä, [McLellan, R., Iyengar, L., Jeffries, B. ja N. Oerlemans (toim.). WWF Gland, Sveitsi.

WWF (2016b) Living Planet report 2016: Risk and resilience in a new era. https://www.wwf.nl/custom/LPR_2016_fullreport/ (Viitattu 15.10.2017)

YK (2014). World Urbanization Prospects. The 2014 Revision. Highlights.

VANTAA
YLEISKAAVA
2020

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
Yleiskaavoitus